

Dansk Militærhistorisk Selskab

Chakoten

Af Ole Thureholm

Grenader og officer 1735.
Musketer 1685. Imellem
står diorama af slaget ved
Helsingborg 1710.

Foto: Finn Hillmose

Besøg ved Livgardens Historiske Samling

Onsdag den 7. marts trodsede en lille skare af medlemmer det dårlige vejr for at se museet ved Livgardens Historiske Samling. Museet er normalt åbent i weekenderne fra 11.30 til 15.00 med gratis adgang, men Livgarden havde været imødekomende over for Selskabet og givet os adgang uden for åbningstiden. Det var egentlig meningen, at vi skulle mødes uden for gitterporten og gå samlet ind, men da vejret var mildest talt dårligt, så tilbød Livgarden, at vi i stedet kunne samles i hallen i midterpavillonen. Tusind tak for det.

Livgardens Historiske Samling handler ikke kun om Livgarden, som vi kender den. Regimentet blev oprettet som Hans Kongelige Majestæts Livregiment den 30. juni 1658 og senere kendt som Livgarden til Fods.

Men samlingen rummer også effekter for tre tidligere eliteenheder, som nu er nedlagt. Drabantgarden blev oprettet den 22. maj 1563, næsten udslettet i slaget ved Gadebusch 1712 og nedlagt i 1763. Grenaderkorpset blev oprettet den 13. september 1701 og led store tab ved Helsingborg i 1710. Det blev ligeledes nedlagt i 1763. Livgarden til Hest blev oprettet i 1661 og deltog både i Skånske Krig, i Store Nordiske Krig (Helsingborg 1710) og i 1. Slesvigske Krig (1848-50).

Regimentet blev nedlagt i 1866. Som et kuriosum kan nævnes, at man for tiden kan nyde en Ritmester øl i Brew Pub til minde om Livgarden til Hest. En del af prisen for øllet går til Livgardens Historiske Samling.

Også selve bygningerne mindes på museet. Oprindeligt opført som Orangeri for Rosenborg Slot (Christian IV boede på Rosenborg), så blev de ombyggede bygninger overtaget som Livgardens Kaserne fra 1786. Og regimentet er der endnu!

Der er mange samlinger i samlingen. Noget af det første, de besøgende møder, er et billede af Livgardens grundlægger Frederik III og en buste af vores dronning Margrethe II. Efter passage af en indsamlingsbøsse i form af et skilderhus i fuld størrelse bygget af Lego klodser og en lille særudstilling om danskere i Finland i anledning af 100 året for Finlands uafhængighed, så er der portrætter af Livgardens chefer siden oprettelsen og af Livgardens officerer gennem mere end 100 år.

Diorama af Stormen på København 1659.

Foto: Henrik Denman

Musketer og officer 1658.
Fane for 7. kompagni med motto
PRO REGE ET GRECE (for konge og folk). I dag Livgardens motto.

Af særlig interesse for vores forening er de mange dioramaer, blandt andet af Stormen på København 10./11. februar 1659, slaget ved Lund 1676, slaget ved Helsingborg 1710, vagtparade på Amalienborg 1806 og slaget ved Isted 1850. Vores æresmedlem Christian Würglér Hansen kunne fortælle en sjov anekdote omkring tilblivelsen af dioramaet af slaget ved Lund. Christian havde malet baggrunden, medens andre havde stået for opbygningen af vinterlandskabet. Hertil anvendtes sne i form af mel. Da de oprindelige udstillingslokaler lå lige over cafeteriet, var det ikke populært, idet melet tiltrak kakkelakker.

Museet indeholder også historien om Struensee, der ønskede at fjerne magten

omkring Kong Christian VII. Han nedlagde derfor først Livgarden til Hest. Siden ville han også nedlægge Livgarden til Fods, men han var klar over, at det måske ikke gik så let. Derfor nedlagde han Livgarden juleaftensdag. Imidlertid ville det norske kompagni, som havde vagten på Christiansborg Slot, ikke frivilligt afgive vagten til et andet regiment (Danske Livregiment), så det kom til håndgemæng under anvendelse af geværkolber. Også garderne på kasernen var utilfredse. De marcherede spontant til Frederiksberg Slot og forlangte at få kongen i tale. Utroligt nok blev ingen straffet for dette mytteri. I stedet blev kimen lagt til arrestationen af Struensee den 17. januar 1772, og allerede dagen efter overtog Livgarden igen vagten på Christiansborg. Lad det være en advarsel til politikere og regnedrenge i ministeriet, der drømmer om at nedlægge Livgarden. Det er halsløs gerning!

Museet indeholder også minder om de alvorlige kamphandlinger, som Livgarden har deltaget i. Medens de gamle slag er markeret med dioramaer, så er der nyere minder i form af et sølv-rex, som er gennemskudt af en tysk kugle på Amalienborg Slot den 9. april 1940, et tydeligt beskudt billede fra Christian X's arbejdsværelse på Sorgenfri Slot, som blev ramt den 29. august 1943, og helt frem til Major Anders Storruds kaffekrus. Majoren faldt i Afghanistan i 2007.

De fremmødte medlemmer havde en god aften, og de øvrige medlemmer er hermed opfordret til at besøge museet en anden gang

Uniformer fra 1848 til 1890. Yderst til højre en uniform for Livgarden til Hest.

Livgardens indsats i Afghanistan. Bæltedyret Armadillo blev brugt som mærke af Major Anders Storrud, der faldt i kamp i 2007.

Ole fortæller om Livgardens oprettelse 30. juni 1658.

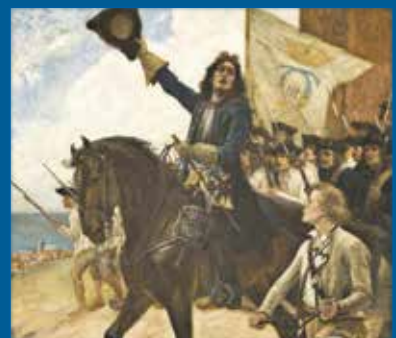
Foto: Henrik Denman

Chakoten

INDHOLD

- 2** *Ole Thureholm:* Besøg ved Livgardens Historiske Samling.
- 4** *Karsten Skjold Petersen:* Hestemassakren efter Slaget ved Helsingborg 1710.
- 8** *Niels Jensen:* Ivan – og Putin – ved hvor du bor.
- 13** *Henrik Denman:* Kvinders vigtige roller i krig.
- 14** *Ole Thureholm, Jørgen K. Larsen og Hans Chr. Wolter:* Danish and Norwegian Cavalry and Artillery 1803-1814. Part one.
- 22** *Nye bøger:* Det ulykkelige slag Helsingborg 1710.
- 23** *Ivan M.C.S. Elsmark:* Berømt fransk uniforms-maler er død.
- 24** *Siden sidst:* Christian Raun stopper i bestyrelsen.
- 25** Chakoten på vej mod 75-års jubilæum.
- 25** *Nye bøger:* Historien på væggen.
- 26** *Siden sidst:* Slaget ved Leuthen på film.
- 26** *Mødekalender 2018.*
- 28** *Henrik Denman:* Hangarskibet USS Lexington er fundet.

Forsiden: Den svenske hærchef Magnus Stenbock ved Helsingborg, Gustaf Cederström. Læs mere side 4-7.

Svensk infanteri og kavaleri angriber Det Danske Grenaderkorps. Billedet er malet omkring år 2000 af Marc Grieves.

Hestemassakren efter Slaget ved Helsingborg 1710

I forbindelse med noget byggearbejde i Helsingborg i 1938 begyndte der at dukke dystre levn op af jorden, og arkæologer kunne snart afdække en massegrav. Det organiske materiale var næsten forsvundet, og jernet var stærkt forrustet, men fundene bar alligevel vidnesbyrd om en grim episode i byens historie. Rester af pistoler og kårder blev blotlagt, men det var mængden af hestesko, stigbøjler og beslag fra seletøj, der bevidnede, at ikke kun soldater havde mistet livet her.

Slaget ved Helsingborg

Slaget ved Helsingborg den 10. marts 1710 (svensk dato 28. februar) var et af de mest blodige i Nordens historie. En dansk felthær havde fire måneder tidligere indledt et felttog med henblik på at generobre Skåne, Halland og Blekinge. Sådan kom det ikke til at gå. Slaget var således et massivt nederlag for den danske felthær, og drømmen om at genvinde de tabte besiddelser blev for en stund opgivet. Efter slaget nedslagede hæren de fleste af sine heste, for at de ikke skulle falde i fjendens hænder. Allerede i samtiden vakte begivenheden stor opmærksomhed og væmmelse.

I sommeren 1709 blev den frygtede

svenske hær knust af den russiske i Slaget ved Poltava. Da nyheden om slaget nåede til København i begyndelsen af september 1709 stod det klart, at man nu havde en historisk enestående chance for at generobre de tabte provinser, som man havde måttet afstå til Sverige i 1658. Det var nu eller aldrig.

I løbet af kort tid lykkedes det at samle og udruste en stor felthær på 14.000 mand, som den 12. november gik i land ved Råå, lidt syd for Helsingborg. Den danske hær mødte ingen modstand og indtog straks Helsingborg, mens Malmø og Landskrona blev belejret. Det var derfor en reduceret dansk felthær, som fortsatte ind i Blekinge. Men drømmen om at indtage Karlskrona måtte opgives, da efterretninger, om at en stor svensk hær var ved at samle sig nordpå, nåede frem. Den danske hær frygtede at blive afskåret, og indledte et taktisk tilbagetog. Belejringen af Malmø og Landskrona blev ophævet, og alle tropper og forsyninger blev samlet ved Helsingborg.

Afgørelsens time var nu endelig oprandt. Den 10. marts stod de to hære overfor hinanden nordøst for Helsingborg. Hærene var jævnstørre på omkring 14.000 mand, men den

svenske havde en betydelig overvægt i kavaleri. Den danske hær stod derimod i en terrænmæssig meget fordelagtig udgangsposition.

Vejret denne morgen var præget af stærk tåge, da den svenske hær dukkede ud af disen. De to hære lurede en tid på hinanden, inden den danske hærchef Jørgen Rantzau lod sine linjer svinge frem mod højre, for at komme til at stå parallelt overfor de svenske. Dette var den første større fejl fra dansk side. Den svenske hærchef Magnus Stenbock begyndte på sin side at rykke lidt længere mod venstre.

Mellem de to hære var et langstrakt vådområde - moradset. Det var delvist oversvømmede engarealer, som var svært fremkommeligt på grund af sten og græstuer.

Den svenske hær indledte en langsom fremrykning mod moradset, mens kavaleriet på venstre fløj rykkede hurtigere frem mod øst. Rantzau så dette og frygtede, at det svenske kavaleri ville angribe hans højre flanke. Han lod derfor alt kavaleriet på den danske højre fløj ride svenskerne i møde for at kaste dem tilbage, inden de kunne blive angrebsklar. Han red selv i spidsen for angrebet og begik dermed endnu en stor fejl.

Slaget ved Helsingborg den 10. marts 1710 (svensk dato 28. februar) var et af de mest blodige i Nordens historie. Efter slaget nedslagede hæren de fleste af sine heste, for at de ikke skulle falde i fjendens hænder. Allerede i samtiden vakte begivenheden stor opmærksomhed og væmmelse.

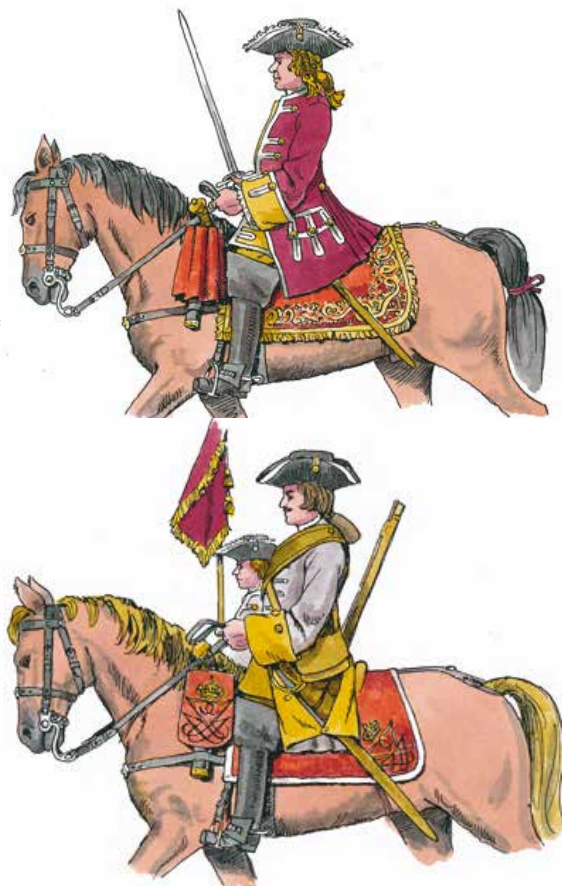
Af Karsten Skjold Petersen, museumsinspektør, Tøjhusmuseet

En hærfører skulle gerne bevare det kølige overblik og ikke selv kaste sig ind i en rytterfægtning med dragen kårde. Men Rantzau var ryttergeneral af den gamle skole, hvor personligt mod talte mindst lige så meget som strategisk snilde. De første svenske eskadroner blev kastet tilbage med store tab, men fik forstærkning bagfra. Imens den store kavaleritræfning fandt sted, rykkede det svenske infanteri frem til moradset. Det danske infanteri kunne se Rantzau forfølge svenskerne langt mod nordøst. Chefen for det danske centrum besluttede derfor at mindske gabet og rykkede fremad mod moradset. Det var en forceret fremrykning, som dels bragte uorden i de danske linjer, dels efterlod en del spanske ryttere og næsten alt feltartilleriet bagude. Dermed var den indledende fordelagtige stilling helt blevet sat over styr.

Rantzaus kavaleri mødte nu overvældende modstand, han selv blev skudt gennem brystet, og den danske højre fløj kollapsede. I centrum nåede det svenske infanteri over moradset og blev indviklet i heftige skudduelle med det danske infanteri. Det svenske feltartilleri formåede også at krydse moradset og rettede en morderisk ild mod de danske linjer. Tabene voksede faretruende, og da man samtidig blev opmærksom på, at kavaleriet ude på højre fløj var slået, opstod der panik. Man risikerede ikke bare at blive angrebet i flanken af det svenske kavaleri, men også at blive afskåret fra Helsingborg. De første soldater vendte om og begyndte at løbe for deres liv. Enkelte eliteregimenter holdt længe stand, men det danske centrum var nu også brudt sammen og på vild retræte. Hermed var slaget afgjort, og resterne af hæren trak sig ind i Helsingborg.

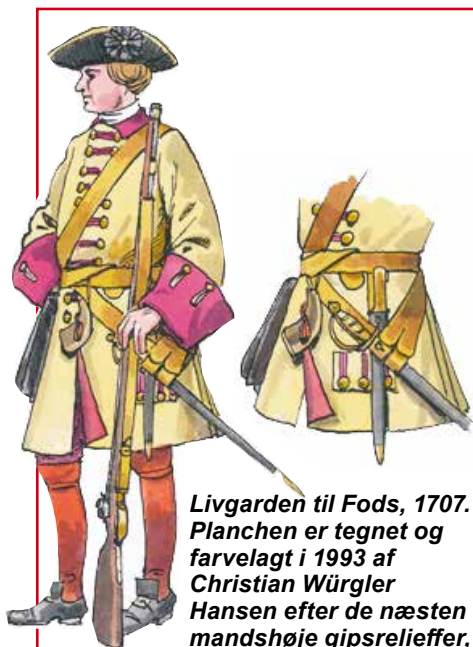
Evakuering

Straks efter slaget indledtes en evakuering af syge og sårede. De næste par

Dragoner fra et af Landmilitiets nationale regimenter, der bestod af udskrevne bønderkarle. Ingen af deres heste kom med tilbage til Danmark. Gipsrelief i Riddersalen på Rosenborg Slot aftegnet og farvelagt i henholdsvis 1993 og 1994 af Christian Würgler Hansen.

dage fik man desuden overskibet kavaleristerne og artilleristerne. Tilbage i Helsingborg var derfor resterne af infanteriet, som var placeret i feltbefæstningen, som omgav byen. Kong Frederik 4. anså det for nyttesløst at holde Helsingborg, og en fuld evakuering blev beordret. Det stod dog uhyggelig klart, at det ville være umuligt at få hærens mange heste med. Officerernes kostbare, private heste var blevet evakueret, men alle kavaleriets heste måtte efterlades, og det gjaldt også de mange trækheste, som trak kanonerne og den omfangsrige vognpark. ▶

Livgarden til Fods, 1707. Planchen er tegnet og farvelagt i 1993 af Christian Würgler Hansen efter de næsten mandshøje gipsrelieffer, der blev udført 1704-06, og pryder loftet i Riddersalen på Rosenborg Slot. Reliefferne er meget detaljerede, og de er vores bedste samtidige gengivelse af uniformer fra Store Nordiske Krig.

Diorama over slaget ved Helsingborg. Livgarden i kamp med svenske styrker 10. marts 1710. Livgardens Historiske Samling.

Foto: Finn Hillmose

Hestemassakren efter Slaget ved Helsingborg 1710

Hestene repræsenterede en uhyre værdi, ikke bare i penge, men også i militær brugsværdi. Hvor ubehageligt det end var, kunne man ikke lade dem falde i fjendens hænder.

Overalt i byen indledtes et uhyre slagteri, hvor heste blev skudt og stukket ihjel. Spjættende i dødsramper faldt de store dyr om, hvor de stod, mens den søde varme lugt af hesteblood bredte sig. Enkelte fik revet sig løs og løb forvildede omkring i gaderne. Overalt blev heste aflivet, og blodet flød i strømme mellem brostenene.

For at gøre livet surt for fjenden, blev heste trukket ind i husene, ja sågar op på første sal og ned i kældre, for der at lade livet. De var ligefrem så djævelske at smide kadavere i brønde.

Det omfattende slagteri blev siden kendt som Hestemassakren i Helsingborg. De danske var ikke stolte, over hvad der var sket, og begivenheden omtales derfor kun yderst sjældent i de danske kilder. I de svenske kilder har hestemassakren fået mere opmærksomhed, og her opgøres antallet af døde heste til 5-6.000. Af propagandahensyn var det selvsagt i svensk interesse at fremstille den danske misgerning så stor og grusom som muligt. Beregninger viser dog, at det efter alt at dømme var ca. 3.900.

Billedets officielle nationalromantiske tekst er Stenbocks kurer bragte sejrsmeldingen fra Helsingborg til Stockholm efter et non-stop ridt op gennem Sverige. Det er imidlertid veldokumenteret at kureren blev befordret i karet det meste af vejen. Kureren var ritmester Henrik Hammarberg, der sidder med mudder på støvlerne i en salon på Stockholm slot, mens han fortæller Carl 12.s bedstemor Hedvig Eleonora at Sverige har sejret. Billedet er malet i 1911 af Nils Forsberg.

Hestene var ikke det eneste, som måtte efterlades. Der blev således også ødelagt tusindvis af tønder med korn og anden proviant. Mange steder lå det udkastede i så tykt et lag, at man kun vanskeligt kunne gå igennem det, og her blev det blandet med hesteblood, hestepærer og andet gadesnavs.

Oprydning

Da den svenske hær endelig rykkede ind i den forladte by den 16. marts, ventede

der dem et frygteligt syn. Overalt lå der døde heste, og mange steder måtte de vade gennem ankeldyb korn og anden proviant.

De mange faldne og deres heste blev bl.a. lagt ned i de grave, som danskerne havde udført som en del af feltbefæstningen. Dette gjorde arbejdet en del nemmere, selvom gravene skulle uddybes. Det var en af disse grave, som bygningsarbejderne stødte på i 1938.

Det største problem for svenskerne var de mange hestekadavere, som lå overalt i byen. Sammenlagt lå der over 1.100 tons, hvis man regner med en lav gennemsnitsvægt på 300 kg per hest. Men det var dog ikke bare vægten, som var et problem. I det tidlige moderne samfund blev det betragtet som urent og uærligt arbejde at håndtere døde heste. Ifølge Det Gamle Testamente, 3. Mosebog, kapitel 11, var det forbudt at spise dyr med uspaltede klove, herunder heste. Hvis man rørte ved ådslerne af sådanne dyr blev man desuden uren. Tabuiseringen af døde heste havde således et religiøst udgangspunkt. Håndtering af (selv-)døde dyr blev anset for urent, og det var noget almindelige borgere ikke kunne beskæftige sig med. I købstæderne blev fjernelse af ådsler, samt aflivning af husdyr, varetaget af natmændene. Som betegnelsen antyder, var deres erhverv, der også omfattede natrenovationen, knyttet til nattermørket. De virkede i det skjulte, når ordentlige folk sov.

Bødlen og regimenternes stokkeknægte blev også betragtet som uærlige, og i første omgang blev de kommanderet til

Stenbocks "gjetpojker" støder sammen med den danske hær ved Helsingborg. Billedet er malet af Henric Ankarcrona i 1897.

at skaffe de døde dyr af vejen. At grave dem ned inde i byen var håbløst. Tilbage var reelt kun at kaste dem i Øresund, og håbe på, at de drev over til Sjælland. Arbejdet var dog helt uoverkommeligt for de få mænd. Stenbock havde prøvet at få soldaterne til at hjælpe til, men de nægtede pure. Soldaterne var ærlige og frie mænd, så han kunne ikke pålægge dem dette urene og nedværdigende arbejde. Stenbock kunne ikke blot affærdige det som simpel lydighedsnægtelse - det var en kulturel og religiøs dybtliggende vægring.

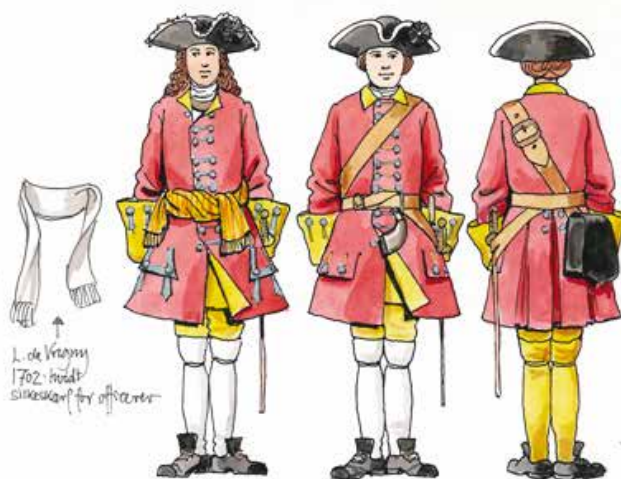
Efterhånden var ådslerne svulmet op, og stanken var virkelig slem. Der skulle findes en løsning. Det endte med, at man måtte tvinge lokale bønder og fiskere til at fjerne de mange hestekroppe. Det skete langt fra frivilligt, og der måtte bruges grove trusler, prygl og arrestation af de mest genstridige, førend arbejdet kom i gang. Ligesom soldaterne mente bønderne og fiskerne, at det lå langt under deres værdighed at håndtere

døde dyr. Bønderne blev tvunget til at grave gruber på stranden, hvor en del heste blev kulet ned, men det var først den 26., at det lykkedes at få repareret skibsbroen, hvorefter de kunne køre ådslerne ud og vippe dem direkte i vandet.

Den danske hærs gerninger var som sådan ikke usædvanlige. At ødelægge forsyninger og materiel, for at det ikke skulle falde i fjendens hænder, var lige så gammelt som krigshistorien selv. At dræbe ride- og trækdyr var en del af denne praksis. Det der gjorde Hestemassakren ved Helsingborg så usædvanlig var omfanget, samt vel også det forhold, at man flere steder havde slået hestene ihjel i huse og kældre, og dermed besmittet dem i gammeltestamentelig forstand. ■

Læs meget mere om felttoget i Skåne og Slaget ved Helsingborg.

Karsten Skjold Petersen:
Det ulykkelige slag.
Slaget ved Helsingborg 1710.
Gads Forlag 2017.
240 sider, pris 299,95

L. de Würgler
1702. Hvidt
Skrædderarbejde for officerer

Dronningens Livregiment, 1709, Christian Würgler Hansen

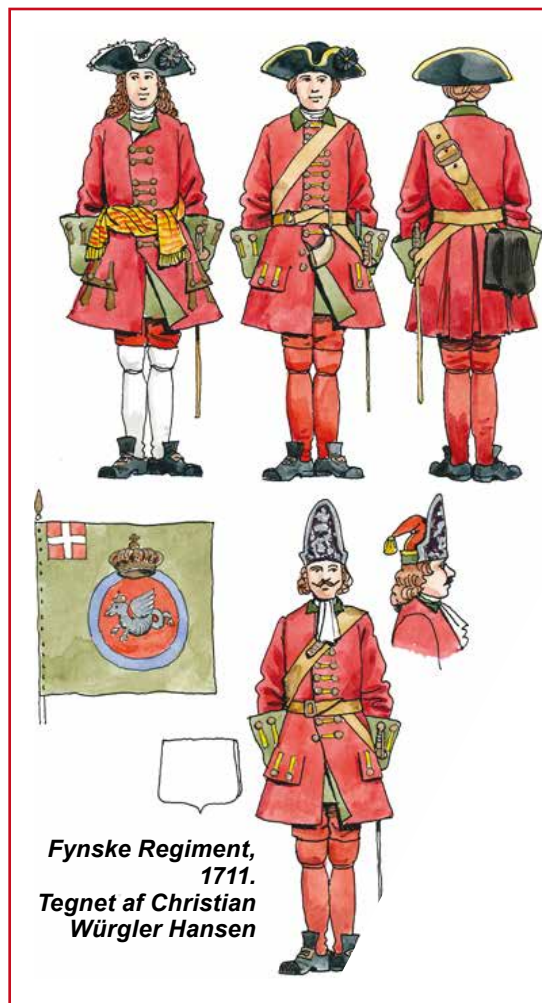
Holger L. de Würgler
1/9 1702

Marine-regimentet efter 1709, Christian Würgler Hansen

Grenaderkorpset 1703, Tegnet efter kobberstik af Gyldenløves begravelse af Christian Würgler Hansen.

Fynske Regiment, 1711. Tegnet af Christian Würgler Hansen

Ivan - og Putin -

Kortlægningsprogrammet gennemførtes – og gennemføres stadig – af Voyenno Topografičeskogo Upravleniya (VTU), Overstyrelsen for Geodæsi og Kartografi i Moskva. Indtil starten af 1990'erne var programmet klassificeret ”Hemmeligt”. Efter Sovjetunionens ophør er der sivet en række oplysninger ud om programmet, bl.a. i forbindelse med tilbagetrækningen af de sovjetiske styrker fra flere af de østeuropæiske lande.

VTU blev etableret i 1812 kort tid efter slaget ved Moskva med henblik på at udarbejde hemmeligt kortmateriale over Rusland og de nærmeste nabolande. Efter 2. Verdenskrig udvidedes kortlægningen voldsomt, i første fase med bl.a. størstedelen af Vesteuropa. Og her var Danmark tidligt med. I maj 1945 faldt Stalins plan om at anlægge en isfri sovjetisk flådebase i Frederikshavn til Den Røde Baltiske Flåde til jorden efter general Eisenhowers ordre til feltmarskal Montgomery om at støde hurtigt frem til Wismar ved Østersøen for at sikre Slesvig og den jyske halvø mod de fremstormende sovjetiske styrker.

Derfor var det hemmelige sovjetiske kort i målestoksforholdet 1:10.000 over Frederikshavn fra 1951 blandt de første kendte over Danmark.

Herefter er der løbende produceret kort over Danmark. De senest kendte er fra 1990.

De danske kort

De sovjetiske kort er udarbejdet i tre forskellige kategorier plus egentlige bykort.

Kortene i målestoksforholdet 1:1 mio. og 1:500.000 er såkaldte strategiske kort til oversigtsformål.

Kortene i målestoksforholdet 1:200.000 er de operationelle kort til brug ved planlægning af militære operationer mod det området, kortet dækker. Disse kort er på bagsiden eller i margenen forsynet med en såkaldt SPRAVKA. Det er en tekst, der beskriver områdets geologi, topografi, erhvervs-mæssige forhold, industrielle forhold, administrative forhold og trafikale forhold.

Kortene i målestoksforholdet 1:100.000 og 1:50.000 er taktiske kort til brug for de militære enheder, der skulle rykke ind i områderne.

Bykortene er en kategori helt for sig selv. De er for det meste i målestoksforholdet 1:10.000 og i 1:25.000.

Frederikshavn, Aalborg (to blade), Århus (to blade), Odense (to blade) og

Esbjerg dækkes i 1:10.000, mens København (to blade) dækkes i 1:25.000.

Der findes flere udgaver. 1974-udgaven over Odense er i et blad, mens 1989-udgaven over Odense er på to blade. Disse bykort har også SPRAVKA-beskrivelsen plus en ganske omfattende objektbeskrivelse af bygninger, tekniske anlæg o.m.a.

For overskuelighedens skyld er veje, bygninger, energianlæg, broer, jernbaner m.v. markeret på forskellig vis. Statslige og kommunale bygninger er markeret med lilla farve. Militære anlæg – kaserne, depoter, master, tankanlæg osv. er markeret med grøn farve. Industribygninger er sorte og særligt brandsikre bygninger er markeret brune med sort kant.

Vejbelægninger er opdelt i forskellige belægningsformer ligesom vejes bredde og vejnumre er angivet. For broer angives broens bredde og længde og evt. max. belastning. For jernbaner markeres sporvidde, normal sporvidde 1435 mm eller om der er tale om et smalsporet anlæg. På jernbanestationer markeres antal spor – hovedspor og sidespor - og på fri strækning om banen er enkeltsporet, dobbeltsporet eller mere. Er banen elektrificeret kan det også læses.

De sovjetiske kort over Danmark omfatter 248 kortblade i målestoksforholdet 1:50.000 (svarende til NATO's 2 cm kort). De er udkommet i flere udgaver. Førsteudgaverne udleveredes til de sovjetiske kortdepoter fra 1952. Senere udgaver kom i 1960'erne – således er kortene nord for en linje Ringkøbing-Århus udgivet i begyndelsen af 1960'erne. De nyeste kendte er fra 1989.

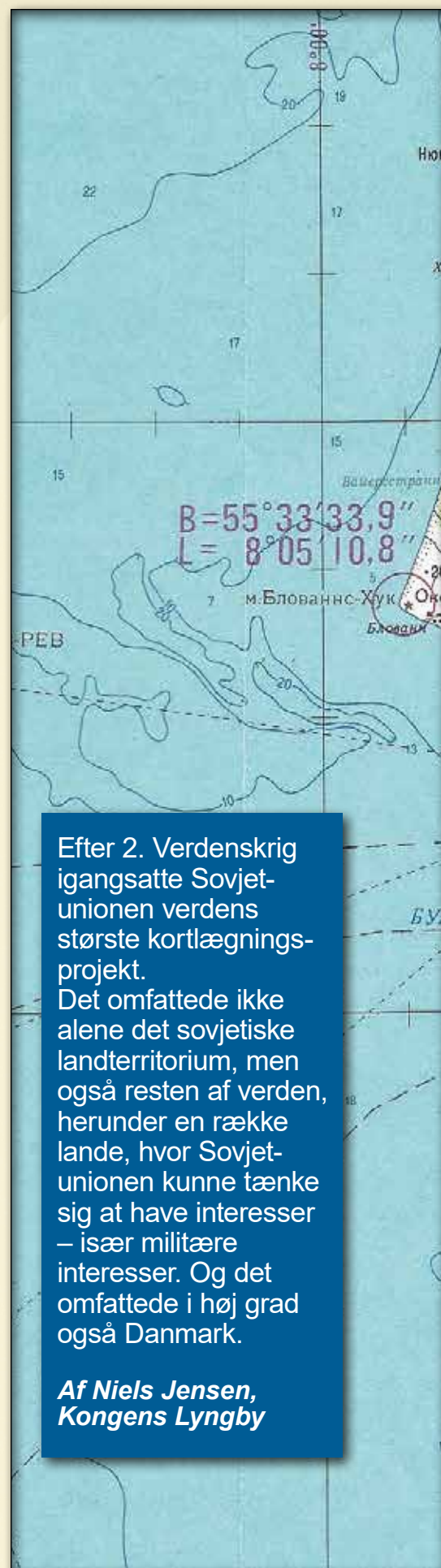
I målestoksforholdet 1:100.000 (svarende til NATO's 1 cm kort) dækkes Danmark med 79 kortblade. Også her er der flere udgaver. De tidligste kom i 1966 – og de nyeste i 1988.

Operationskortene i målestoksforholdet 1:200.000 dækker Danmark med 23 kortblade.

De strategiske kort i målestoksforholdet 1:500.000 dækker Danmark i seks kortblade, som også dækker dele af Nordtyskland og Sydvestsverige. I målestoksforholdet 1:1 mio. dækkes Danmark og dele af vore nabolande af fire kortblade.

Grundlaget

De hemmelige sovjetiske kort omfatter ifølge vestlige kilder og analytikere

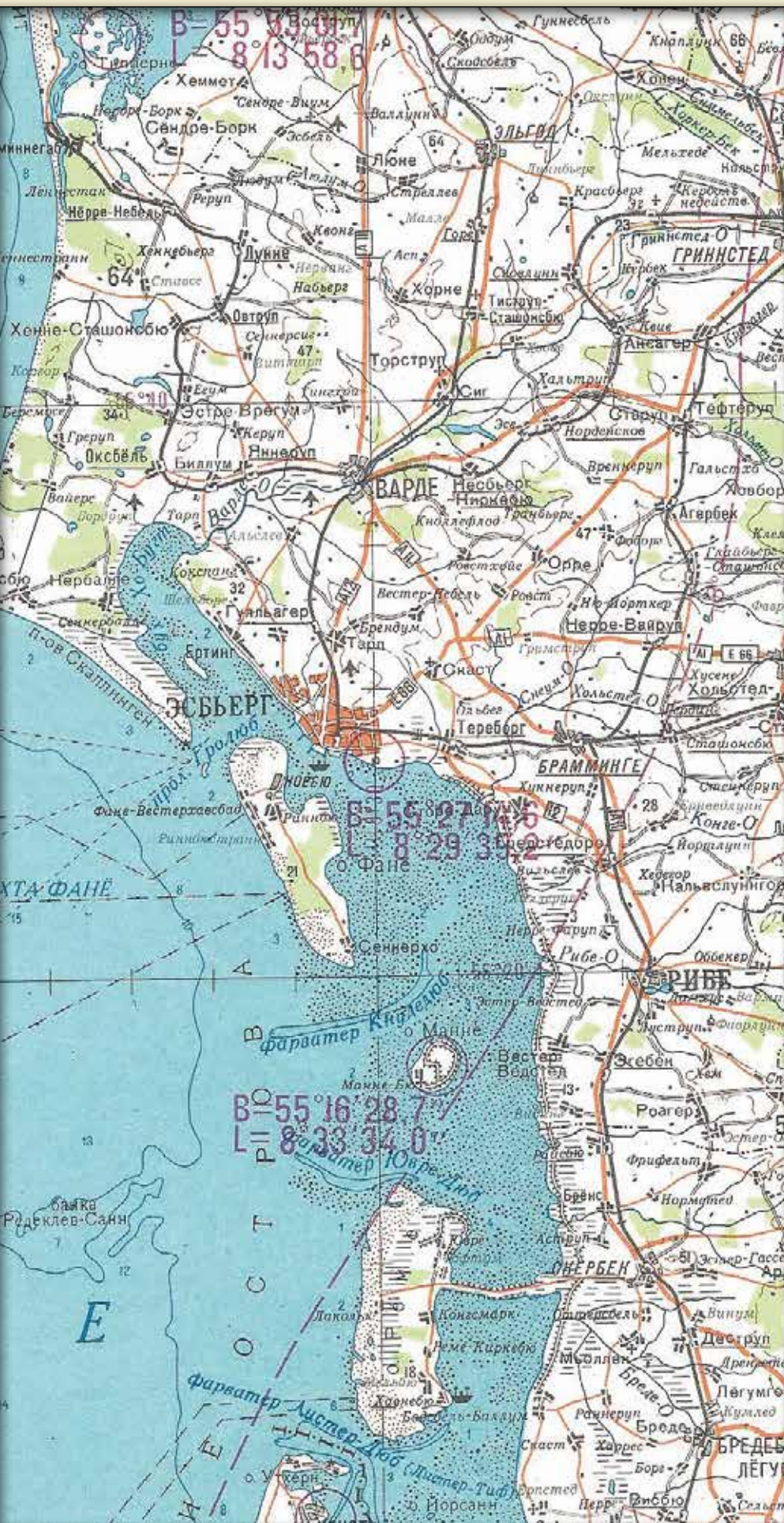
Efter 2. Verdenskrig igangsatte Sovjetunionen verdens største kortlægningsprojekt.

Det omfattede ikke alene det sovjetiske landterritorium, men også resten af verden, herunder en række lande, hvor Sovjetunionen kunne tænke sig at have interesser – især militære interesser. Og det omfattede i høj grad også Danmark.

Af Niels Jensen,
Kongens Lyngby

ved hvor du bor

størstedelen af Verden ekskl. Antarktis. Udgangspunktet for programmet har været en systematisk indsamling af tilgængeligt nationalt kortmateriale. For det danske område drejer det sig om opkøb af tilgængelige kort udarbejdet af Geodætisk Institut, Søkortarkivet og andre danske myndigheder og kommunernes tekniske forvaltninger.

De således tilgængelige oplysninger er blevet suppleret med andet materiale som luftfotos, satellitbilleder og ikke mindst rekognosceringer på jorden udført af sovjetiske efterretningsofficerer, spioner og ambassadefunktionærer specielt udpeget til opgaven.

Der er utallige eksempler på sovjetiske kort over militære anlæg i lande som USA, Storbritannien, Sverige og Danmark, hvor disse anlæg ikke findes på nationalt kortmateriale, men findes meget detaljeret på de sovjetiske kort. Informationen herom kan kun være indhentet ved hjælp af særdeles dygtige observatører på jorden.

Produktionen af kortene er sket på topografiske anstalter i Sankt Petersborg, Moskva, Novosibirsk, Omsk og Ekaterinburg. Selve trykningen er sket på trykkerier i Dunayev (Moskva), Irkutsk, Kiev, Leningrad, Sverdlovsk, Saratov, Tashkent, Tbilisi, Khabarovsk, Vilnius – og formentlig også et par steder mere. På hvert enkelt kortblad er der i nederste højre hjørne angivet tryksted samt måned og år. Endvidere angives der – også i nederste højre hjørne - hvilket materiale, der ligger til grund for kortet.

Fra centralt hold var produktionen af kortene fordelt, så et af trykkerierne ►

Kort N-32-A Esbjerg i målestoksforhold 1:500.000, udgave 1972, trykt i 1986 i Leningrad. Bemærk kortet indeholder bl.a. kompassets misvisning. Esbjerg havn var af vital sovjetisk interesse, fordi NATO støtten fra UK Mobile Force i Storbritannien skulle ind over Esbjerg Havn. På polske WAPA-planer for 1970'erne var derfor øremærket et A-våben mod Esbjerg. Denne korttype er et strategisk planlægningsoversigtskort. Til brug for bykamp i Esbjerg og byens omegn findes kort N-32-17,18 i målestoksforholdet 1:10.000 – en millimeter på kortet er 10 m i terrænet. Dette kort indeholder beskrivelse af 77 vitale objekter i Esbjerg by. Det er udarbejdet i 1971 og trykt i 1972 i Dunayev (Moskva).

Ivan - og Putin - ved hvor du bor

aldrig producerede kort over det område, hvor trykkeriet er lokaliseret, formentlig på grund af frygt for, at kort kunne sive ud til lokalsamfundet – og misbruges – og kompromittere sikkerheden omkring kortprogrammet.

At de nuværende russiske myndigheder opretholder sikkerheden omkring kortprogrammet ses af en hændelse i 2010, hvor en russisk statsborger fik fire års fængsel for at have udleveret kort fra programmet til en amerikaner via internettet. I 2012 fik en russisk oberst 12 års fængsel for at have udleveret 7.000 scannede kopier til en amerikansk agent i Hviderusland.

Kvaliteten

Studier af de sovjetiske kort over Danmark viser, at især rekognosceringerne til fods må have taget megen tid. Mange af kortene er i visse egne af landet ikke ajourført særligt grundigt. Således har 1974-udgaven af bykortet Odense i 1:10.000 stadig de tre nordfynske privatbaner indtegnet korrekt – men de blev nedlagt i 1966.

På bykortet København 1 i målestoksforholdet 1:25.000 fra 1982 og trykt i 1985 vises kortets signatur for flyveplads på Kløvermarken på Amager sågar med angivelse af hangarer. Kløvermarken blev opgivet som flyveplads i 1930'erne og rummede en lejr for tyske flygtninge i årene 1945 til 1949. Siden har området været sportsanlæg, men kan på udmærket vis anvendes til en luftlandsætning med helikoptere. Ved dansk militærflyvnings 100 års jubilæum landede flere af Flyvevåbnets helikoptere på Kløvermarken i forbindelse med en jubilæumsudstilling.

Informationsmængden på de sovjetiske kort er langt over dansk og vestlig standard. Religiøse bygninger er markeret med signaturer, der viser om der er tale om en kirke (signaturen er et kors), en moske (halvmåne på signaturen), buddhistisk tempel osv.

Af indlysende årsager er især vejanlæg/broer, højspændingsledninger, tankanlæg, antennemaster og lignende af militær interesse medtaget på kortene.

Selve kortbilledet er af meget høj kvalitet med hensyn til anvendelse af signaturer, farvevalg, skrifttyper og størrelser – af væsentlig højere kvalitet end f. eks. de danske kort, der fremstilles af det tidligere Kort- og Matrikelstyrelsen, nu Geodatastyrelsen. Det er lykkedes for de sovjetiske kartografer på et meget tidligt tidspunkt at sammensætte et kortbillede

Kort N-33-1 Hillerød i målestoksforholdet 1:100.000, udgave 1956-57, trykt i 1977 i Leningrad. Oversigtskort til brug for føreren af den militære operation i Nordsjælland.

Kort O-32-141-B Arhus i målestoksforholdet 1:50.000, udgave 1985, trykt i 1988 i Leningrad. Kortet er til brug for den taktiske fører ned til kompagni og delingsstørrelse. Når enheden nærmer sig storbyen Arhus, udleveres der de to kortblade Arhus 1 og 2 i målestoksforholdet 1:10.000.

Номер на плане	Наименование объекта
1	Аэродром гражданский
2	База ВМ в порту (основные сооружения)
3	Бункер и узел связи Западного командования оперативного сигнала Дании
4	Верфь судостроительная
5	Вокзал Ховангсторен (главный)
6	Вокзал Остбангтор
7	Госпиталь
8	Госпиталь
9	Госпиталь муниципальный
10	Дело железнодорожное
11	Завод авторемонтный
12	Завод газовый
13	Завод жестяных изделий
14	Завод измерительных приборов
15	Завод локомотивно-вагоностроительный
16	Завод машиностроительный
17	Завод машиностроительный
18	Завод машиностроительный
19	Завод машиностроительный
20	Завод радиотехнический
21	Завод судостроительный
22	Завод тугоплавкий
23	Казармы
24	Казармы и мастерские технические
25	Казармы и штаб военно-морского района провинции Вест и южной части Фрихеден
26	Казармы поезда связи
27	Командование оперативного сигнала ВМФ Дании

Ivan - og Putin - ved hvor du bor

med utrolig højt informationsindhold.

Den dag i dag anvendes de sovjetiske kort af en lang række landes myndigheder – i det omfang de kan få fat i dem. De amerikanske myndigheder bruger dem til bestemmelse af grænser i udviklingslande. Kortene er visse steder

– også i den tredje verden – efterspurgt af teleselskaber og el-forsyningsselskaber til planlægningsformål, ligesom de sovjetiske kort har ligget til grund for militære operationer i f. eks. Afghanistan.

Læsere, der måtte være interesseret i yderligere om disse kort, herunder erhvervelse af sovjetiske kort over Danmark, kan rette henvendelse til niels.jensen@jetra.dk

Kort N-33-IX Rønne i målestoksforholdet 1:200.000, udgave 1966/68, trykt i 1981 i Leningrad. Bornholm dækkes i to blade (Rønne og Nexø). Dette er et eksempel på et kort til planlægning af en militær operation mod øen. Kortet har på bagsiden er detaljeret beskrivelse af geologi, topografi, industri, administration og transportforhold på øen.

Kvindens vigtige roller i krig

Kvindens roller i krigsperioder har ikke tidligere påkaldt sig den helt store interesse.

Generelt har det været mænd, der har kæmpet på frontlinjerne. Men bag frontlinjerne, i det krigsførende hjemland, har kvinder gennem de seneste omkring 100 år fået en stadig mere betydningsfuld rolle.

Det gælder især fra Første Verdenskrig og fremefter. Kvindens rolle under krige er kun delvis blevet fortalt, men nu bliver der større opmærksomhed omkring temaet kvinder i krig.

I England har Imperial War Museum lanceret et program med titlen "WomensWork100". Det er et internationalt projekt, der omfatter udstillinger, arrangementer, personlige beretninger og digitale platforme, som sætter fokus på kvindens indsats under Første Verdenskrig og fremefter.

Første Verdenskrig skabte et behov for sygeplejersker, der kunne tage sig af de sårede og døende ved fronten og i hjemlandet. En situation, der skabte arbejde og udfordringer for kvinder, der uanset socialt tilhørsforhold meldte sig

Kvinder har haft mange roller i krigstid, her kvinder på en engelsk ammunitionsfabrik. Foto Centenary News

i stort antal som frivillige sygeplejersker. Mange af disse kvinder havde ikke arbejdet uden for hjemmene før, men nu fik de arbejde enten på hospitaler i deres hjemland eller lazaretter opført tæt ved krigszonerne, hvor soldaterne var. Sygeplejen gav under Første Verdenskrig kvinderne et arbejde og en nytteværdi, de ikke tidligere havde kendt til. Industrialiseringen, der siden slutningen af 1800-tallet havde sat gang i indvandringen fra land til by, tog yderligere fart,

fordi der kom moderne teknologi som motorer og elektricitet.

Man kan følge med online på www.1914.org i den interessante og relevante historie om kvindens mangfoldige roller i samfundet, mens mænd sloges på slagmarken.

Det er ikke kun i udlandet, at interessen vokser for kvindens rolle under krig. For nogle år siden satte Forsvarsakademiet, Kvindeforeningen og Foreningen for Kønsforskning fokus på kvindens rolle i det danske forsvarsarbejde. Det gjorde de på grundlag af ny forskning, der danner rammen om personlige beretninger og kønnets betydning i forsvarshistorien.

Andelen af kvinder i det danske militær er steget markant, og man har også herhjemme i nyere tid sat fokus på kvinder og krig gennem historien.

I England fokuserer Imperial War Museum med det nye projekt på bredden i kvindens roller i krigstid, som strækker sig fra fabriksarbejde og hospitaler til bistand på hjemmefronten og kirkeligt arbejde, politisk aktivisme og tjeneste helt fremme ved fronten.

Henrik Denman

Danish Design by Marianne Sass Petersen

New Sword Stand

Se www.SwordStand.dk for udvalg og yderligere information

www.SwordStand.dk

order@swordstand.dk · +45 40 11 81 07 · Denmark

Previous to this article Danish infantry of the line and light infantry 1803-1814 have been dealt with in three issues of *Chakoten* – Magazine for the Danish Military Historical Society, 2016-2017. The present article serves the same general dual purpose: to convey precise information on organization, uniforms, armament and equipment and to welcome the Alan Perry achievement in designing and providing the metal figures and thus further extending the range of the Danish-Norwegian units of the army.

The Perry figures are increasing in numbers among painters and wargamers – in Denmark also applying stats for, *General de Brigade, Black Powder and Sharp Practice 2*. Thus the initiative to drafting and presenting this article has been taken by Mr. Ole Thureholm, who has leaned on available knowledge on organization, uniforms, armament and equipment from Mr. Jørgen Larsen and Mr. Hans Chr. Wolter.

Organization of the Cavalry 1802-1814

Between 1791 and 1802 the Danish cavalry became exposed to extensive modernization and reorganization.

The Danish cavalry consisted of The Royal Horse Guard, the four heavy cavalry regiments (Rytter regimenter), the three light dragoon regiments (Lette dragonregimenter), The Dragoon Regiment, The Hussar Regiment, and the Bosniac Squadron (from 1808 the Uhlan Squadron). The Horse Guard mustered 2 squadrons each with 4 officers, 5 NCOs, 2 trumpeters and 60 men. The regiments of the heavy cavalry, the light dragoons and the Dragoon Regiment, had 4 squadrons, each with 5 officers, 12 NCOs, 2 trumpeters and 144 men. The Hussar Regiment presented herself with 6 squadrons each with 5 officers, 11 NCOs, 2 trumpeters and 168 men, and the Bosniac Squadron (named Uhlan Squadron from 1808) applying the same organization as each of the hussar squadrons.

The cavalry fought in two ranks. Each squadron included 12 sharpshooters (10 of those armed with rifles beside two NCOs) specially trained as skirmishers. But all cavalry troopers had basic training in skirmish tactics, being able to support those skirmishers.

In 1813 the Duchy of Warsaw Uhlan Regiment no. 17 (Lithuanian) with 3 squadrons totalling 43 officers and NCOs and 410 men fought together with the Danish Auxiliary Corps. Accordingly this unit is included in the stats below.

Danish and Norwegian Cavalry and Artillery 1803-1814

Part 1

Alan Perry has enlarged his series of metal figures of Danish and Norwegian troops from the Napoleonic era

Uniforms, Armament and Equipment of the Cavalry

The Royal Horse Guard

The guardsmen wore a straw-coloured jacket (collet) with red collar, shoulder straps, cuffs, and turnbacks in the front – all braided with silver laces lined in red. For guard duties and parades straw-coloured trousers and high boots were applied. For other duties dark blue overalls with a red stripe and white metal buttons along the seam were used. The helmet – the casque – was black with white metal edgings, a raupe in black and a black horsehair tail. The white feathers distinguished between a red top for the 1st Squadron and a blue one for the 2nd. In 1810 a uniform of the new style of 1808 model was in-

DAN 26 Danish Rytter/(heavy cavalry) 1802-1808/ Norwegian Dragoons 1804-1810 command in round hats, galloping. During this period Officers carried epaulettes, in the button colour, Yellow and red waist sashes and often silver trimmed trefoil embroidery on the front of overalls, were displayed.

DAN 28 Danish Rytter /(heavy cavalry) 1802-1808/Norwegian Dragoons 1804-1810 charging, round hats Same note as for DAN 27 applies here.

Royal Horse Guards - "Livgarden til Hest" 1812 (JKL).

By Ole Thureholm, Jørgen K. Larsen and Hans Chr. Wolter

DAN 27 Danish Rytter / (heavy cavalry) 1802-1808 / Norwegian Dragoons 1804-1810 galloping, swords shouldered, round hats. This set most correctly represents Danish "Ryttere". If representing Norwegian dragons, fully consistently, they should carry muskets instead of carbines and the sword scabbard painted dark brown, as they applied different arms in their function as "dragoons".

roduced, furnishing the helmets with large shields at the front and new model crests.

The guardsmen were equipped with straight sword M 1785, which in 1808 was exchanged with "Garde Pallask M 1808"¹, with (long) cavalry carbine M 1755 followed by long carbine M 1813, and in addition two pistols.

Danish Heavy Cavalry Regiments 1808-1814

Tunics were red with straw-coloured lining and pads in front. They wore full brimmed hats M 1802, with metal rhombic shields. In 1808 the coats changed into a shorter more practical style with high collar, and with linings and pads unchanged straw-coloured. Also a high, more modern shako M 1808 was

taken into use. The yellow rhombic shields were transferred to and mounted on the shakos². Overalls were dark blue with trimmings in leather on the inner side with a red lace and buttons on the outer side – alternatively straw-coloured trousers with hussar boots were applied. Due to increasing costs in 1810, the trousers changed into white and overalls into dark grey. All belts were white.

The heavy cavalry was equipped with straight sword M 1797³, carbine M 1750/55/98 and M 1795, supplemented later by M 1806 and M 1807⁴, and in addition two pistols. "Sjællandske Rytter Regiment" was until 1808 - as a consequence of its role of guarding the Zealand coast - armed as a dragon ▶

DAN 29 Danish Rytter / (heavy cavalry) 1808-1812 / Norwegian Dragoons 1810-1812 command galloping This command set can also be used for "Prins Frederik Ferdinands Dragon regiment" 1808-1812

DAN 30 Danish Rytter / (heavy cavalry) / Norwegian Dragoons 1812-1814 command galloping From 1812 officers were not allowed to wear epaulettes or waist sashes anymore because of the high cost in materials. Further the standards were now carried by NCOs. From 1813 the feathers were also to be worn only on parades, but as the sources are conflicting, you may leave them on if you want to.

Danish and Norwegian Cavalry and Artillery 1803-1814

regiment with straight dragoon sword M 1785 and long dragoon musket M 1767 with bayonet. From 1808-1810 the unit possessed the same armament as all other heavy cavalry units.

Of the 48 so-called "flankører" (skirmishers) of each of the regiments, 40 used cavalry rifle M 1798, and this was later supplemented with cavalry rifles M 1806 and M 1807.

Danish Heavy Cavalry 1808 - 1814

Unit	Facing	Lace	Shako Plate	Buttons
Livregiment Ryttere	Straw-coloured	None	White Metal	White
Sjællandske Rytter Regiment	Dark Blue	Straw-coloured	Yellow Metal	White
Slesvigske Rytter Regiment	Light Blue	None	Yellow Metal	White
Holstenske Rytter Regiment	Light Green	Straw-coloured	Yellow Metal	White

Danish Light Dragoon Regiments 1801-1814

Uniforms were similar to those of the heavy cavalry. The M 1794 helmet – the casque – was black with white metal edgings, and mounted with a raupe in black and a white feather with a red top. In 1812 it was regulated that in the future, the expensive imported Tamis cloth, should be changed to a Danish produced cloth called "Chalon" and used instead. This cloth would be supplied exclusively in dark red, to the result that all regiments would apply dark red "Thamis"/"Chalon". The horsehair crest was to be changed into a more voluminous model too, but without the horsehair tail from the neck to the shoulders. In 1813 the use of the feather ceased.

The light dragoons were equipped with sabre M 1791, supplemented by sabre M 1808, carbines M 1750/55/98 and M 1795, later supplemented by M 1806 and M 1807⁵, and in addition two pistols.

Of the 48 so-called "flankører" (skirmishers) of each of the regiments 40 used cavalry rifle M 1798, and this was later supplemented with cavalry rifles M 1806 and M 1807. "Prins Frederik Ferdinands Dragon Regiment" (Prince Frede-

rik Ferdinand's Dragoon Regiment) was formed on 22 October 1807 as "Sjællandske Dragon Regiment" and received the name of the prince on 20 December 1807. Initially it was formed as a "Dragoon Regiment", but further to stepwise changes the regiment ended in 1812 with the same organization and look as a "Light Dragoon Regiment". But not until the army reform of 1816, was it officially granted the title "Light Dragoon Regiment".

Danish Light Dragoons 1801-1814

Unit	Facing	Lace	Tamis on Casque	Buttons
Livregiment lette Dragoner	Black	Straw-coloured	Red	White
Jyske Regiment lette Dragoner	Dark Green	Straw-coloured	Dark Green	White
Fynske Regiment lette Dragoner	Light Blue	Straw-coloured	Light Blue	White
Pr. Fr. Ferd. Dragon Regiment	Black	White	- ⁶	White

Danish Hussar Regiment

Dolmans were blue with white cords and red collar laced in white, as were the cuffs. Also the sash was red with cords in white. The trousers were similar to those of heavy cavalry. The pelisse was red with white cords and buttons and black fur. The headdress – the Mirlinton – was black with trimmings in silver and red cords. In 1810 the silver trimmings were exchanged for white ones, and in 1813 the white feather and the cockade should be moved to the front.

The hussars were equipped with sabre M 1791 followed by both models of sabre M 1808 and carbine M 1776/98, M 1795/98 and later supplemented by M 1806 and M 1807, and in addition two pistols.

The "Bosniack Squadron" wore a light blue tunic (collet) with a collar lined white and with a white lining in front of the tunic. Cuffs were red with a white lining. Also the trousers were light blue with white linings along the outer seams. The sash was red with white linings. During winter the long red greatcoat (called a "chupan") was applied. In 1808 the squadron received a new uniform and changed its name to "Uhlands". As the look of the actual uniform worn after 1808

DAN 31 Danish Rytter/(heavy cavalry) 1808-1814/Norwegian Dragoons 1812-1814, swords shouldered, galloping. From 1808-1810 cavalry began wearing new grey overalls, replacing the older dark blue ones (those in stock were allowed "to be worn out first, before new ones were distributed"). Gradually the red "valises" were replaced by new grey ones also.

DAN 32 Danish Rytter 1808-1814/Norwegian Dragoons 1812-1814 charging. This set and DAN 31 can also be used for "Prins Frederik Ferdinands Dragon regiment" 1808-1812. Fully consistently, they should carry muskets instead of carbines. Sword and scabbard should also be slightly bent to represent a sabre instead of a straight sword and scabbard and handle be painted steel.

DAN 24 Light Dragoons galloping, shouldered swords 1802-1812
 Until 1810-1812, light dragons had a slightly different helmet, with a short crest, a short horsehair "tail" and "Tamis" (Turban) in regimental colour.

remains very uncertain it is left without description.

The "Bosniac/Uhlan" Squadron was equipped with lance M 1791, sabre M 1791 and a pair of pistols.

Norwegian Cavalry 1802-1814

In theory from 1801 to 1811 the Norwegian cavalry had four regiments of dragoons, but only a small part of these participated in the campaign of 1808-1809. Nearly all were dismounted due to a lack of forage for the horses. In 1811-1814 the strength of the cavalry was heavily reduced, two full regiments being disbanded and used as "mounted artillerymen" instead. The newly reorganized cavalry consisted of Akershus Mounted Jaeger Corps and the two reorganized dragoon regiments. The mounted jaegers had one recruited company of 50 men,

and three companies of conscripted nationals, each with 125 men (of which 30 were militia (landeværn) and 20 reservists). Søndenfjeldske Dragoons numbered 12 companies formed as 6 squadrons, each company with 125 men (as the jaegers). Nordenfjeldske Dragoons had only 4 companies.

Only very small Norwegian cavalry units participated in the campaigns 1808-1809. Most of the dragoons were deployed dismounted and garrisoned in fortresses etc. In 1814 during the battle of Lier on August 2nd the 70 engaged mounted jaegers (*Eidsvold-Nessiske Company*) attacked and pursued the retreating Swedes with effect – actually constituting the sole "real" cavalry action during this war. ▶

DAN 23 Light Dragoon command galloping 1802-1812
 During this period Officers carried epaulettes, in the button colour, Yellow and red waist sashes and often silver trimmed trefoil embroidery on the front of overalls, were displayed. Until 1809 the standards were carried by junior officers but from then and on, by senior NCOs.

DAN 25 Light Dragoons charging 1802-1812
 From 1802 until 1810-1812 all cavalry units regardless of type, used dark blue overalls with red lining, white buttons and had red "valises" behind the saddle .

Danish and Norwegian Cavalry and Artillery 1803-1814

DAN 20 Light Dragoon command galloping 1812-1814. From 1812 officers were not allowed to wear epaulettes or waist sashes anymore because of the high cost in materials. Further the standards were now carried by NCOs. From 1813 the feathers were also to be worn only on parades, but as the sources are conflicting, you may leave them on if you want to.

Norwegian Dragoon Regiments 1802-1811

Unit	Facing	Lace	Hat plate	Buttons
Akershusiske Dragon Regmt.	White	None	Yellow Metal	White
Smaalenske Dragon Regmt.	Blue	Straw coloured	Yellow Metal	White
Oplandske Dragon Regmt.	Yellow	None	Yellow Metal	White
Trondhjemske Dragon Regmt.	Green	Straw coloured	Yellow Metal	White

Until 1811 Norwegian dragoons were basically dressed as Danish heavy cavalry in M 1802 uniform style with hats. Older model uniforms and older types of equipment belts in light brown may also have been used.

They were armed as an "old style dragoon regiment" with straight dragoon swords M 1740, 1750 and 1778 and long dragoon muskets, primarily M 1767 (or older) with bayonets. They also carried pairs of older long pistols, and were trained to operate predominately on foot. The dragoons mustered no "flankører" skirmishers.

Norwegian Cavalry Regiments 1811-1814

Unit	Facing	Lace	Shako Plate	Buttons
Søndenfjeldske dragon regmt.	Dark Blue	Straw-coloured	Yellow Metal	White
Nordenfjeldske Dragon Corps	Green	None	Yellow Metal	White
Akershusiske Ridende Jæger Corps	Green	White	None	White

As a consequence of the major reform linked with reductions in 1811 the units applied the new 1808 style of uniforms of the Danish heavy cavalry.

They also started a re-arming process and were issued the straight dragoon sword M 1785 and shortened the long dragoon

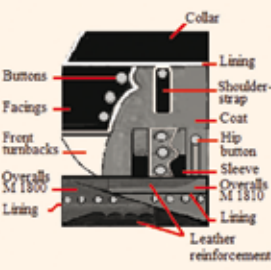

Light Dragoon regiment of Funen - "Fynske Regiment lette Dragoner 1813 (JKL).

DAN 21 Light Dragoons galloping, shouldered swords 1812-1814. Please note that the turban cloth was red for all Light Dragoon regiments from 1812. This was because the cloth used before (usually of regimental colour) was made of Dutch cloth called "Tamis", but was too expensive, so instead Danish cloth called "Chalon" was ordered to be used, but this was only made in a dark red colour.

Danish Cavalry and Artillery 1802-1814

Horse guard and Hussars	"Ryttere"/ Heavy Cavalry	"Lette dragoner"/ Light Dragoons	"Dragoner"/ Dragoons
 <p>Livgarden til hest</p>	 <p>Livregiment Ryttere</p>	 <p>Livregiment lette Dragoner</p>	 <p>Pr. Fr. Ferd. Dragon Regiment</p>
 <p>Husar regimentet</p>	 <p>Sjællandske Rytter Regiment</p>	 <p>Jyske Regiment lette Dragoner</p>	<p>"Kongelige Artilleri Corps"/ Royal Artillery</p> <p>Foot and Mounted artillery</p> <p>Horse Artillery</p>
<p>Description of figures:</p> 	 <p>Slesvigske Rytter Regiment</p> <p>Holstenske Rytter Regiment</p>	 <p>Fynske Regiment lette Dragoner</p>	

Danish and Norwegian Cavalry and Artillery 1803-1814

DAN 22 Light Dragoons charging 1812-1814. From 1808-1810 cavalry began wearing new grey overalls, replacing the older dark blue ones (those in stock were allowed "to be worn out first, before new ones were distributed"). Gradually the red "valises" were replaced by new grey ones also. This set, DAN 21 and DAN 20 can also be used for "Prins Frederik Ferdinands Dragon regiment" 1812-1814.

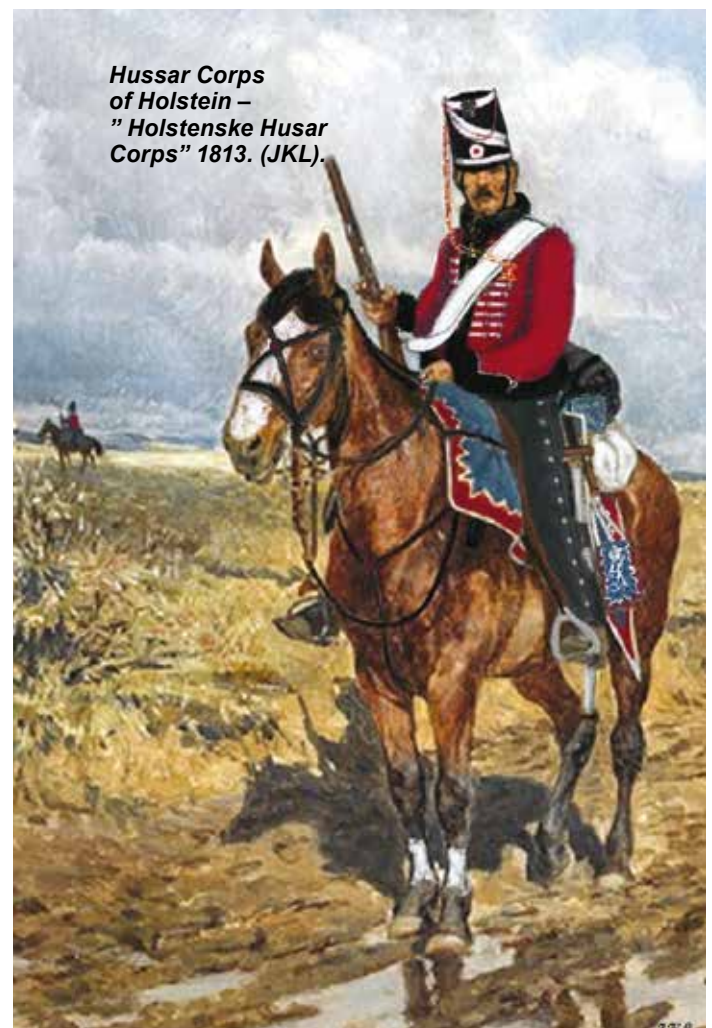
muskets together with the long pistols to the length preferred in Denmark, but it remains unknown how far this process had progressed in 1814. Further an unknown number of new carbines were shipped from Denmark to Norway.

The Akershusiske Ridende Jæger Corps wore the grey uniform M1810 with green facings and front lining, with white passepoil/linings at front and below the collar, above cuffs and shoulder straps and white buttons. Belts were black. Shako M 1808 was worn, with green cords and feather. According to plans Akershusiske Ridende Jæger Corps was presumed to possess some of the most modern weapons in Norway. They were to receive 600 dragoon sabres M 1808, infantry rifles M 1803 or M 1807 and 600 pairs of the new pistol M 1807 with inside lock. By 1814 the regiment had not fully finalised its process for re-armament, thus entering into war displaying a mixture of M 1808 dragoon sabres, M 1791 sabres and straight swords M 1740. Rifles were mainly M 1791 and M 1803, and pistols were also of several types. ■

To be continued.

Noter

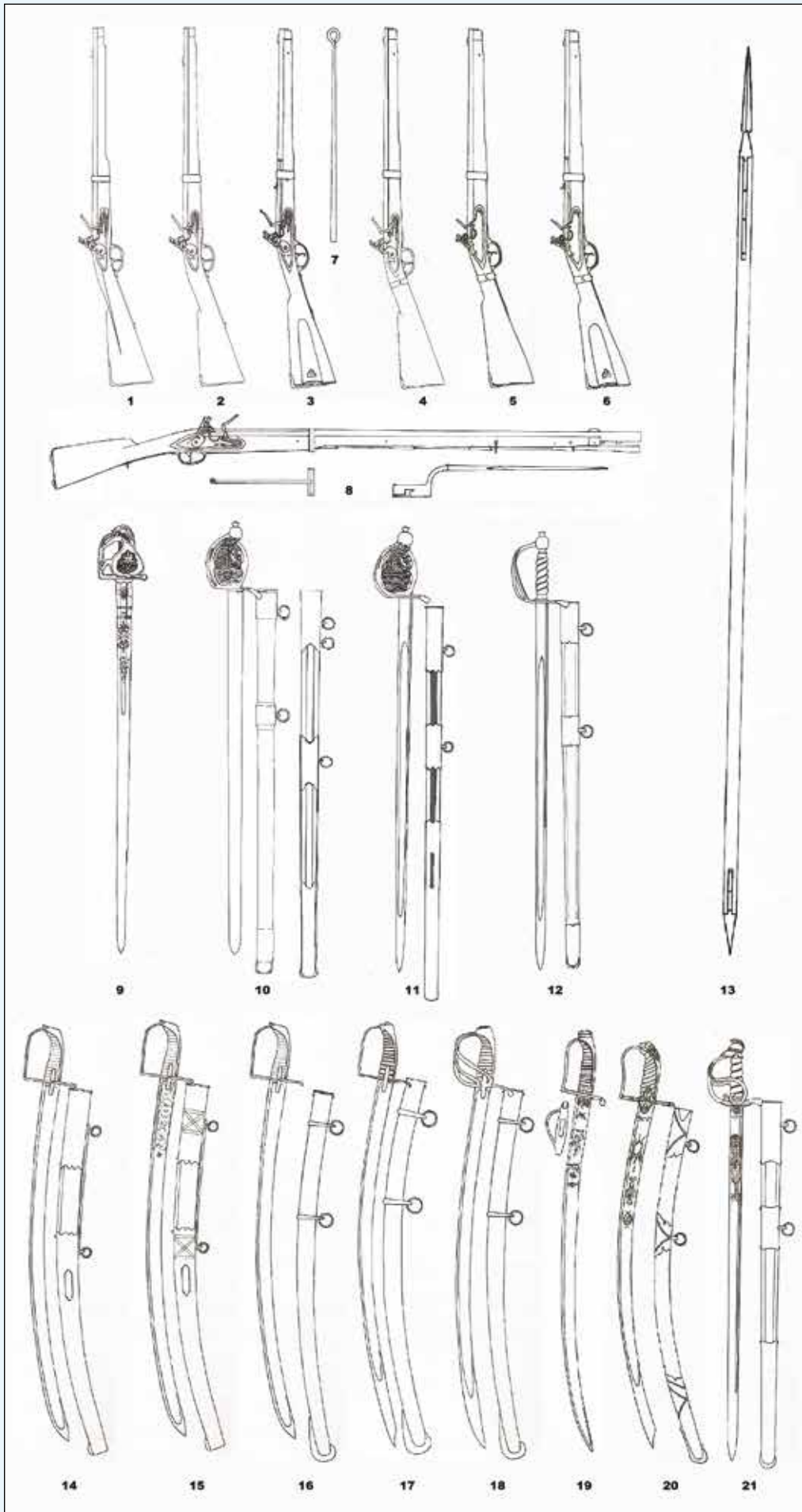
1. This was accomplished using the hilt from their previous straight sword M 1785 and inserting the blade from the straight sword M 1789.
2. As an acknowledgement of "Being the first Cavalry Regiment of the Army" - "Livregiment Ryttere", was granted new silver-plated rhombic shields, to display their status, and they were also granted some finer details of shako, uniform and saddlecloth.
3. This was accomplished by removing the large and heavy shield mounted on the hilt and some side bars - part of the hilt from straight sword M 1785 - and inserting the blades from straight sword M 1789 into this now lighter and roomier hilt, forming a lighter and more useful straight sword.
4. From 1798 all carbines and pistols were converted into the same calibre and basic "look". Further, all carbines had the same length. In order to ease supply and production the carbine models were therefore "mixed" in the squadrons.
5. From 1798 carbines and pistols were converted into same calibre and basic "look". Further all carbines had one common length. In order to ease supply and production the carbine models were therefore "mixed" in the squadrons.
6. Until 1812 the regiment wore shakoes with white feathers and cords and yellow rhombic shields with the letters PFD. In 1812 the troops received a totally new model casque (M 1812) with a smaller shield, a different crest, and the imported "Tamis" cloth was changed to dark red Danish produced "Chalon" cloth.

Hussar Corps of Holstein – "Holstenske Husar Corps" 1813. (JKL).

“Fire Arms and side Arms of the Cavalry”

1. Hussar Carbine M 1755/98 and M1776/98 with very small difference between the two.

2. Carbine M 1795.

3. Rifled carbine M 1798

4. Carbine M 1806 with the new type hinged carbine bar bracket.

5. Carbine M 1807 with the new type “inside lock”.

6. Rifled carbine M 1807.

7. The common model ramrod for all model carbines and pistols.

8. Dragoon musket M 1767 depicted with detail of carbine bar bracket and bayonet.

9. Straight sword M 1750 of the Norwegian cavalry.

10. Straight dragoon sword M 1785. With (left) scabbard M 1789 and (right) scabbard M 1778 (last model used by the Royal Horse Guard).

11. Straight sword for the Royal Horse Guard M 1808 with new Horse Guard scabbard M 1808.

12. Straight sword M 1797 of the Danish heavy cavalry.

13. Bosniac lance M 1791.

14. Sabre M 1776/1792 with sabre scabbard M 1805.

15. Sabre M 1776/1792. Variant of the preceding one with specially decorated blade known as a “Bosniac sabre” shown with sabre scabbard M 1805.

16. Sabre M 1792/1808 another variant of the 1792 sabre, with a new and thinner blade with new metal sabre scabbard M 1808.

17. So-called “Hussar sabre” M 1808 with new type metal hilt, slightly different point on the same thin blade as above and metal sabre scabbard M 1808.

18. So-called “Dragoon sabre” M 1808, with new type brass hilt and metal sabre scabbard M1808.

19. Cavalry officers’ sabres, here a variant of the standard officers sabre M 1789.

20. Cavalry officers’ sabres (numerous private acquired variants were applied).

21. Officer’s straight sword M 1798 mainly used for full dress and parades.

The majority of the small arms employed are also available in colour photos on www.arna-dania.dk. Open “Home”, and at the bottom of the page activate “Blankvåben” (Side Arms) and “Geværer” (Fire Arms) respectively.

Billede fra bogen, der beskriver den tidskrævende udfordring med at udskibe de mange heste ved Rå under landingen. Man får et godt indtryk af, hvor lang tid det vil tage at losse og laste mere end 4000 heste. Udsnit af Gobelin, der viser landgangen i 1676 under Skånske Krig. Rosenborg Slot.

Det ulykkelige slag, Helsingborg 1710

Vi befinder os i tiden for den store nordiske krig fra 1700 til 1721. Efter det knusende svenske nederlag ved Poltava i Ukraine den 8. juli 1709 var der mange i Danmark, der så muligheden for at tilbageerobre Skåne, Halland og Blekinge. Under parolen "nu eller aldrig" gik man i gang med at planlægge og mobilisere felttoget mod Sverige, der sluttede med et slag og et voldsomt dansk nederlag ved Helsingborg den 10. marts 1710. Det blev således et "aldrig". Det var sidste gang, at Danmark forsøgte at tilbageerobre de østdanske provinser.

Af Claus Mogensen

Tøjhusmuseets flittige seniorforsker Karsten Skjold Petersen (KSP) har atter skrevet en bog om et spændende og betydningsfyldt forløb i den danske historie. Bogen er velskrevet og særdeles fornemt illustreret med flotte farvebilleder og rigtig gode kort, så man let kan følge felttogets faser. Bogen vrimler med interessante anekdoter og personlige skildringer, som er medvirkende til at gøre stoffet levende.

Efter en beskrivelse af optakten, herunder den historiske baggrund og de kronede aktører samt de militære og politiske forhold, stævner invasionsflåden den 9. november 1709 ud fra København i form af en armada med 12 linjeskibe, 5 fregatter og omkring 250 lastfartøjer og handelsskibe. Det må have været et frygtindgydende skue. Felttogets ledelse havde forestillet sig at indlede landgangen lige omkring Helsingborg. Men det var jo i den sidste ende vinden, der var udslagsgivende og derved blev landingsstedet stranden ved det lille

fiskerleje Rå omkring seks kilometer syd for Helsingborg den 12. november 1709. Og så tager historien fart. Desværre er pladsen her for beskeden til at beskrive de meget levende afsnit fra slagets gang med kamppladsens kaos.

I sit forord til bogen oplyser KSP, at han for knap ti år siden fandt en arkivpakke på Rigsarkivet, der rummede en lang række beretninger om slaget ved Helsingborg skrevet af militære, som selv havde deltaget. Beretningerne var resultatet af den skuffelse, nederlaget havde foranstaltet hos kongen og hans rådgivere. Kongen skrev til alle medlemmerne i Generalstaben og bad dem udfærdige en dagbog over felttoget i Skåne samt en redegørelse over selve slaget. Under ansvar skulle de berette om alt, hvad der var foregået, om ordre og forseelser og hvem der havde begået dem. Det lykkedes at tale kongen fra at placere et ansvar. Men materialet har KSP anvendt til sin meget detaljerede

beskrivelse af alle faser af slaget og evakueringen.

De fleste husker fra skoletiden en særlig detalje fra evakueringen af den danske hær efter slaget ved Helsingborg i form af hestemassakren. Knap 4000 heste blev dræbt i Helsingborg i forbindelse med evakueringen af hæren tilbage til Danmark. Der var hverken tid eller plads til at indskibe hestene ombord på flåden, og svenskerne skulle ikke have dem. I hvert fald ikke levende. ■

Det ulykkelige slag, Helsingborg 1710. Forfatter: Karsten Skjold Petersen, Gads Forlag, 240 sider; rigt illustreret; pris: kr. 299,95.

Berømt fransk uniforms-maler er død

En af Frankrigs førende militærmalere og forskere, Albert Rigondaud, kendt som "Rigo" (1925-2017), er afdøet ved døden den 18. marts 2017 i en alder af 91 år.

Alerede siden 1960'erne har han været aktiv som illustratør og udgiver af uniformstegninger. Hans hovedværk var plancheserien "Le Plumet" med ikke mindre end 255 plancher af franske uniformer fra revolutions- og napoleonstiden, hvortil kom 40 plancher i serien "U" samt 40 plancher i serien "D" med faner, som han udarbejdede sammen med kenderen Pierre Charrie.

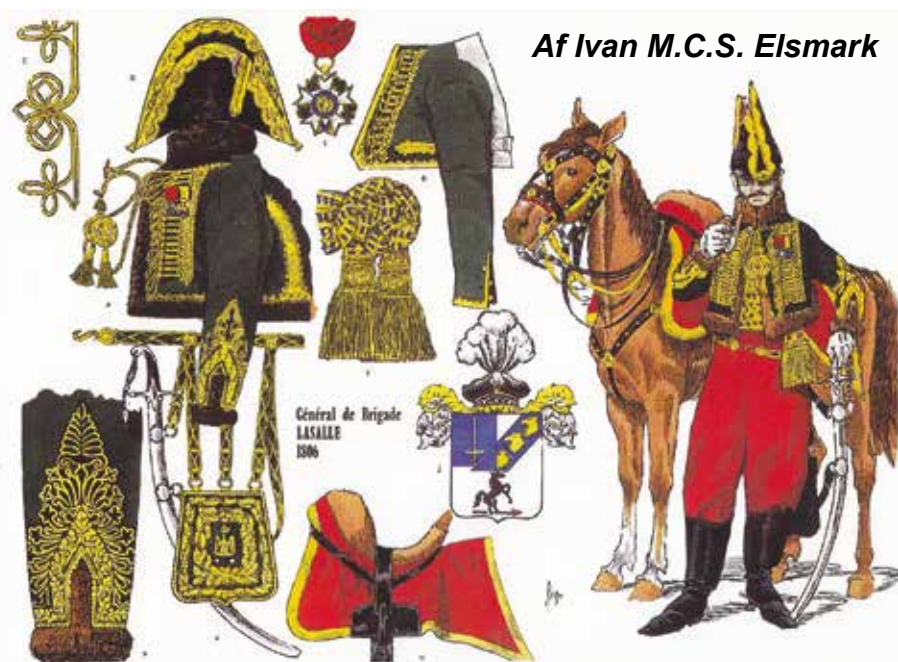
Også perioden under Ludvig XV havde hans interesse, og han udgav 61 plancher fra denne periode.

Han kan således betragtes som den mest produktive uniformolog i Frankrig; selv Bucquoy med 226 og Rousselot med 106 plancher kan ikke måle sig med hans flid.

Rigo tegnede også uniformer til samlereforeningen CFHT, hvis blad han skrev artikler til såvel som til "La Sabretache" og tidsskrifterne "Uniform" og "Tradi-

Albert Rigondaud.
Foto Lannion-Perros-Maville.

Af Ivan M.C.S. Elsmark

Albert Rigondaud planche af general Antoine Charles Louis, 1806.

tion Magazine", i hvilket samtlige af hans 255 Plumet plancher er blevet genudgivet over en lang årrække. Desuden har Rigo tegnet og malet billeder til museer og udstillinger.

Som anerkendelse af hans forskning og tegninger er Rigo blevet udnævnt til

æresmedlem af både CFHT og La Sabretache. I 1970 blev han udnævnt som den franske hærs officielle maler, og i 2001 blev han ridder af ordenen "Arts et Lettres"

Rigo lagde stor vægt på studiet af samtidige kilder og en nøjagtig gengivelse af uniformer og faner. Om sig selv har han skrevet: "Vi er en halv snes officielle militærmalere, men jeg er en af de få, der grundigst har studeret uniformshistorie og vexillologi. Mit arbejde består i at forske samtidige dokumenter i biblioteker og arkiver, da at tyde dem og gengive de indsamlede oplysninger prægnant i korrekte former og farver."

Hans bidrag til kendskabet til uniformer og faner er vidt anerkendt, og sammen med Meissonier, Detaille, Bucquoy og Rousselot har han indskrevet sit navn blandt de ledende franske uniformshistorikere. ■

Albert Rigondaud planche af Garde Impériale, Grenadiers à cheval, Timbalier, 1806.

Christian Raun stopper i bestyrelsen

Foto: Finn Hillmose

På generalforsamlingen takkede Christian Raun af fra bestyrelsen, og Aksel Willumsen valgte at blive suppleant

Arets generalforsamling, der fandt sted den 11. april på Rødovregaard, blev et farvel til det mangeårige medlem af bestyrelsen, Christian Raun. Han havde valgt ikke at genopstille, og det gav Selskabets præsident, Hans Christian Wolter, anledning til en meget anerkendende omtale af Christian Rauns virke i bestyrelsen.

Christian har i en lang årrække også været vicepræsident, og han har været en utrættelig ildsjæl i talrige af Selskabets centrale aktiviteter.

Hans Christian Wolter sagde bl.a., at Christian har udfoldet sine kreative evner på mange forskellige måder, lige fra den grafiske udformning af foldere og de bannere, som er opstillet ved møder og udadvendte aktiviteter, til det store arbejde, han har lagt i at få overført mange værdifulde og læseværdige artikler fra den gamle hjemmeside til den nye, så de netop nu igen er blevet tilgængelige for militærhistorikere.

Christian har desuden været aktiv deltager i fuld kaptajnsuniform i Sikringsstyrken på det årlige arrangement Befæstningens Dag på Vestvolden, og i de senere år har han deltaget sammen med andre medlemmer af Sikringsstyrken ved det populære arrangement Historiske Dage i Øksnehallen i København.

Hans Christian Wolter fremhævede de gode rammer, Christian har skabt ved figurudstillinger og den kreativitet og brede hjælpsomhed, som altid kendetegner ham. Selv om Christian er udtrådt af bestyrelsen, vil han også i fremtiden deltage i Selskabets aktiviteter; og han har lovet at hjælpe med løsning af mindre opgaver, hvilket vi alle påskønner

Et andet mangeårigt bestyrelsesmedlem, Aksel Willumsen, skiftede også rolle, idet han havde valgt ikke at genopstille som medlem af bestyrelsen, men fremover vil virke som suppleant.

Generalforsamlingen på Rødovregaard.

Ole Thureholm blev valgt som nyt medlem af bestyrelsen. Til hans hidtidige plads som revisor blev Marianne Sass Petersen valgt.

Jubilæumsår

I sin beretning fortalte Hans Christian Wolter om Selskabets væsentligste tilbud, som er tidsskriftet, hjemmesiden og i stigende grad vores synlighed på sociale medier som Facebook, samt ikke mindst de månedlige medlemsmøder, der omfatter

Selskabets kasserer, Otto Steen Jensen, fremlagde regnskab og forslag til budget. Regnskabet havde indtægter på 56.885 kr. og udgifter på 60.154 kr. Årets resultat blev et minus på 3.269 kr. Kontingentet forbliver uændret på 375 kr. Præsidenten følger godt med.

Bestyrelsen 2018
Præsident: Hans Christian Wolter.
I bestyrelsen sidder: Otto Steen Jensen, Ole Thureholm, Aleksander Haug, Kim Andreasen, Henrik Denman.
Suppleant: Aksel Willumsen.
Revisor: Marianne Sass Petersen.
Revisorsuppleant: Allan Bo Richter.

Efter generalforsamlingen var der stort anvisningssalg.

foredrag, hyggemøder, anvisningssalg, julemøde med årskonkurrence og i 2017 en udflugt til Gardehusarkasernen. Der lød en tak til Rødovregaard for det gode værtsskab for medlemsmøderne.

Han slog desuden på tromme for fejringen af Selskabets 75-års jubilæum i 2019. Jubilæet fejres med en jubilæumsmiddag den 24. august 2019 på Rødovregaard og markeres med en virtuel udstilling på vores hjemmeside med præsentation af militærhistoriske temaer.

Henrik Denman

Chakoten på vej mod 75-års jubilæum

Infanterist
med chakot
1808.
Chr. Würgler
Hansen

I 2019 fylder Chakoten – Dansk Militærhistorisk Selskab 75 år.

Selskabets bestyrelse er i fuld gang med at planlægge programmet for jubilæet. Jubilæet vil blive fejret med en festmiddag den 24. august 2019 og markeres med en virtuel udstilling på vores hjemmeside med præsentation af militærhistoriske temaer. Programmet vil løbende blive udbygget, så husk at holde øje med vores hjemmeside, på facebook og i tidsskriftet.

Selskabet blev stiftet i København 1944, og selv om meget har ændret sig siden den gang, er medlemmernes interesse stadig fokuseret på militærhistorie i bredeste forstand.

Da en lille gruppe personer stiftede Selskabet i 1944, samledes de særligt om en fælles interesse for militærhistorie

og for de flestes vedkommende også for tinsoldater og krigsspil.

I 1944 og inden da samlede man særligt på tyskproducerede flade 30 mm figurer. Det var først og fremmest dem, man kunne erhverve sig, hvis man da ikke gik efter såkaldte legetøjssoldater af metal eller kunststof.

Medlemmerne har gennem årene samlet sig om forskellige aktiviteter, hvor samlere af figurer er en gruppe, men fremstilling af figurer i forskellige materialer evt. med egne forme og efter egne modeller har fået mere plads. Andre medlemmer interesserer sig for figurer og køretøjer med vægt på, hvordan de er bemalet.

Der er også medlemmer, der har størst interesse i krigsspil, hvor man udkæmper historiske eller fiktive kampe efter bestemte regler, og i nyere tid er elektroniske krigsspil blevet udbredt samtidig med, at teknologien og detaljeringsgraden har oplevet en fantastisk udvikling.

Stor interesse har der gennem alle årene været for militærhistorie og uniforms-historie. HD

Tidsskriftet Chakoten markerer de 75 år med et jubilæumsnummer i efteråret 2019.

Historien på væggen

Ved Kong Christian 9.'s 25-års regeringsjubilæum i 1888 skænkede hærens tjenestegørende og afskedigede officerer, underofficerer og mellemstabsbetjente kongen to historiemalerier med ham selv som den centrale figur. Malerierne forestiller kongen i to situationer i hver sin slesvigske krig: Som ung officer og kommende tronarving ved indskibningen af Hestgarden i 1848 – maleriet illustrerer denne artikel – og som moden, regerende konge under et besøg i Skanse II på Dybbøl i 1864.

Ved udbruddet af 1. slesvigske krig i 1848 var Christian af Glücksborg chef for Hestgarden og førte garden i felten både i 1848 og 1849, uden dog at komme i kamp. Efter krigen blev den danske arvefølge endeligt fastlagt i forbindelse med fredsforhandlingerne ved Londonkontraktaten af 1852, da stormagterne enedes om at anerkende Christian som tronfølger til både Danmark, Slesvig og Holsten.

Maleriet kan ses på Sønderborg Slot, som er rigt på historiemalerier. Man kan også læse om det i bogen "Historien på væggen – Historiemalerier på Sønderborg Slot", som samtidig er årbogen for 2017 fra Museum Sønderjylland & Historisk Samfund for Als og Sundeved.

Årbogen indledes af en artikel af Carsten Porskrog Rasmussens om historiemaleri som genre og om genrens

særkender og særlige historie. Herefter følger i 43 artikler historierne om mere end 40 af de malerier, der hænger rundt om på Sønderborg Slot. Museet på Frederiksborg Slot har Danmarks største samling af historiemalerier, men på Sønderborg Slot befinder sig også en samling af ganske anseeligt omfang. Og de fleste af disse billeder er omtalt og beskrevet i årets årbog, bl.a. Otto Baches "Hestgarden indskibes i Korsør i 1848 for at begive sig til Krigsskuepladsen", malet i 1888.

Hver artikel indledes med et helsides foto af det beskrevne maleri. Herefter følger historierne, der ikke blot fortæller om de begivenheder, maleriet skildrer,

men også om maleriets tilblivelse og de sammenhænge, maleriet blev til i. Billedernes dobbelthistorie er således bogens særkende, og der er mange spændende og sjove og skæve historier knyttet til billederne.

De store indledende billeder er suppleret med et utal af andre farveillustrationer, så det er ikke blot er blevet en spændende og interessant informativ bog, men også en seværdig bog med en farveillustration på så godt som hvert eneste opslag.

Henrik Denman

Årbogen er på 224 sider og koster 198 kr.

Slaget ved Leuthen på film

Der findes mange filmatiseringer af militære slag og aktioner med både kendte og mindre kendte skuespillere. Til gengæld er antallet af film om centrale slag fremstillet ved hjælp af tinfigurer betydeligt sjældnere.

En af de mest berømte film, hvor slag-scenerne er skabt ved hjælp af tinfigurer, er filmen "Die Schlacht bei Leuthen 5. Dezember 1757", som grev Joachim-Albrecht Bülow von Dennewitz optog som 8 mm småfilm i 1976/77. Den blev vist på Selskabets maj-møde.

Filmen handler om Slaget ved Leuthen i Schlesien i Prøjsen, som i dag er en del af Polen. Ved slaget knuste Frederik den Store den østrigske kejserlige hær, og det regnes for en Frederik den Stores største sejr.

**Frederik den Store.
Maleri af Wilhelm Camphausen.**

Filmen er fremstillet ved hjælp af tre virkemidler: kort, hvor man kan se troppernes bevægelser, dominobrikker til at tydeliggøre troppernes bevægelser, og endelig tinfigurer. I Tyskland er flade tinfigurer mest populære, og derfor bruger Bülow hovedsageligt dem - faktisk omkring 10.000 figurer - til de store, detaljerede dioramaer, men han benytter også rundmassive figurer.

Hertil kommer lejlighedsvis indtalte kommentarer og musik, der ikke altid er tidsmæssigt korrekt valgt, men med stort held bruges til at skabe drama omkring slagets udvikling.

Teknisk set er filmen langt fra optimal, men teknikken var ikke meget bedre på det tidspunkt. Det vil være forkert at sammenligne med de mange digitale muligheder, vi har til rådighed i dag. Filmen er vanskelig at følge, hvis man ikke er godt forberedt - men det var vi. Dels gav Ole Thureholm en fortrinlig introduktion til filmen, og dels kunne man på forhånd have læst hans kyndige redegørelse for slaget i artiklen "Slaget ved Leuthen 5. december 1757" i Chakoten 2005 nr. 4.

Du kan finde artiklen på Chakotens hjemmeside, og på Youtube kan man finde en trailer til grev Bülow's film. *H.D*

Mødekalender 2018

Dansk Militærhistorisk Selskab

Alle onsdagsmøder åbner kl. 18.15, og de annoncerede programpunkter (foredrag eller andet) starter kl. 19.30.

Med mindre andet er angivet, finder medlemsmøderne sted på Rødovregård, Kirkesvinget 1, Rødovre.

Lørdag den 16. juni-

søndag den 17. juni

Krigshistorisk Festival

Successen fortsætter! Efter en fantastisk oplevelsesrig weekend i 2017 bliver Krigshistorisk Festival igen i 2018 afviklet på Vestvolden i Rødovre.

Historiske formidlingsgrupper (reenactors) fra jernalderen til Den Kolde Krig vil være samlet langs Voldgaden, hvor de besøgende vil få indblik i 2000 års krigsfolk - og ikke mindst hvordan man laver moderne historieformidling.

Der er gratis adgang.

Historiske formidlingsgrupper deltager igen i år på Krigshistorisk Festival.

Onsdag den 8. august

Mødeaften

Første møde efter sommerpausen. Kom og hyg dig med vennerne i Selskabet og fortæl om sommerens militærhistoriske oplevelser. Hvis vejret tillader, kører vi grillen frem og sidder udenfor i gården på Rødovregård.

Dørene er åbne fra 18.30.

Onsdag den 5. september

Besøg fra Forsvarets Bibliotekscenter

Lederen af Forsvarets Bibliotekscenter, Simon K. Bering Papoušek, der også er kendt for i Chakoten at skrive om udgivelser, vil besøge os. Simon vil fortælle om bibliotekets militærhistoriske potentiale og medbringe et stort antal eksemplarer fra samlingen.

Selskabets to 1914-18 grupper deltager på Befæstnings Dag.

Søndag den 30. september

Befæstnings Dag

Selskabets to 1914-18 grupper, "Sikringsstyrken" og "Gladsaxefortet", medvirker til at gøre Befæstnings Dag til en spændende og oplevelsesrig dag for de mange, der bruger søndagen på at opleve og høre noget om det danske neutralitetsforsvar under 1. verdenskrig.

Gratis adgang: Fra kl. 10 til 16 ved Artillerimagasinet i Rødovre og kl. 11-15 på Gladsaxefortet.

Onsdag den 3. oktober

Bornholms værn og forsvar 1946-2016

Militærhistoriker Rune Holm Iversen fortæller om Bornholms Værn og forsvar under Den Kolde Krig.

Lørdag den 13. oktober

kl. 14-ca. 17

Anvisningssalg

Få en snak med ligesindede om nyan-skaffelser. Fortæl også gerne om, hvad du især sætter pris på og søg oplysninger blandt de andre medlemmer.

Anvisningssalget vil indeholde gode bogværker og fine figurer.

Onsdag den 7. november

Afslutningen på 1. Verdenskrig

November 1918, helt præcist den 11. kl. 11.00, trådte våbenhvilen i kraft og 1. Verdenskrig var bragt til ophør. Inden da havde de tyske styrker på Vestfronten forsøgt en sidste fortvivlet offensiv, der slog fejl. Ikke mindst på grund af de amerikanske styrker, der var kommet til Europa. Selskabets kasserer, Steen Jensen, vil ridse verdenskrigen op og fortælle om afslutningen af en af den europæiske histories største katastrofer.

Billedet af jublende canadiske soldater ved Arras i Frankrig er taget i april 1917, halvandet år før Første Verdenskrig blev bragt til ophør i november 1918. Foto: National Post, Canada.

Lørdag den 1. december

Selskabets julemøde med årskonkurrence kl. 18.30 på Rødovregaard

Igen i år bliver der serveret Grønlangkål med hamburgerryg, samt dessert.

Af hensyn til indkøb bedes deltagere senest den 21. november tilmelde sig hos: Aksel Willumsen, tlf. 26 18 21 77, eller e-mail: aksel4343@gmail.com.

Selskabets medlemmer opfordres til

at invitere ægtefælle/samlever samt børn og børnebørn med til det populære arrangement.

Mellem kl. 17.30 og 18.30 er der indskrivning til konkurrencen.

Kl. 19.15 starter mødet med præsidentens velkomst, derefter bespisning, sang samt julehygge og til sidst præmieoverrækkelse. Pris for deltagelse er 125 kr. for voksne og 50 kr. for børn under 15 år.

Bespisning, sang og julehygge, det er julemødet.

Julemødet omfatter den populære årskonkurrence. Best in show 2017 blev Svend Nielsen.

Årskonkurrencen 2018

1.-2. præmie uddeles i hver kategori

1. Legetøjsfigurer (alle størrelser)
2. Enkeltfigur op til 65 mm (runde – flade)
3. Rytterfigur op til 65 mm (runde – flade)
4. Enkeltfigur over 65mm (runde – flade)
5. Rytterfigur over 65 mm (runde – flade)
6. Figurer op til 30 mm (enkelt – krigsspilsfigurer)
7. Figurgrupper/vignetter (max. 4 figurer, alle størrelser, runde og flade)
8. Dioramaer og opstillinger
9. Fra det hjemlige skatkammer
10. Best of Show
11. Uden for konkurrencen (ingen præmier)

Chakoten

**Dansk Militærhistorisk Selskab
Stiftet 1944**

**Protector
Hans Kongelige Højhed
Prins Joachim**

Bestyrelse

Præsident
Hans Chr. Wolter
Violvej 36, 3500 Værløse
Tlf. 5338 9309
wol@newmail.dk

**Kasserer, medlemsservice
og adresseændringer**
Steen Jensen
Tlf. 4625 1883 / 2290 2856
chakoten.kasserer@gmail.com

Anvisningssalg
Ole Thureholm
ole.thureholm@gmail.com

Bestyrelsesmedlemmer
Kim Andreasen
Henrik Denman
Aleksander Haug

Selskabets hjemmeside
www.chakoten.dk

**Facebook
Chakoten**

Dansk Militærhistorisk Selskab
https://www.facebook.com/dkmhs/

Tidsskriftet **Chakoten**

Tidsskriftet udkommer 4 gange
årligt og udgives af Dansk
Militærhistorisk Selskab

Redaktion

Ansvarshavende redaktør
Henrik Denman
Skovbovængets Allé 28
4000 Roskilde
Tlf. 2294 1956
henrik.denman@mail.dk

**Art Director
Billedbehandling**
Finn Hillmose
hillmose@mail.dk

Abonnement

Når man melder sig ind i Selskabet,
er abonnement inkluderet.
Kontingent for 2018
er kr. 375,00

Bank reg. nr. 1551 konto 655-4873
CVR-nr. 31148448

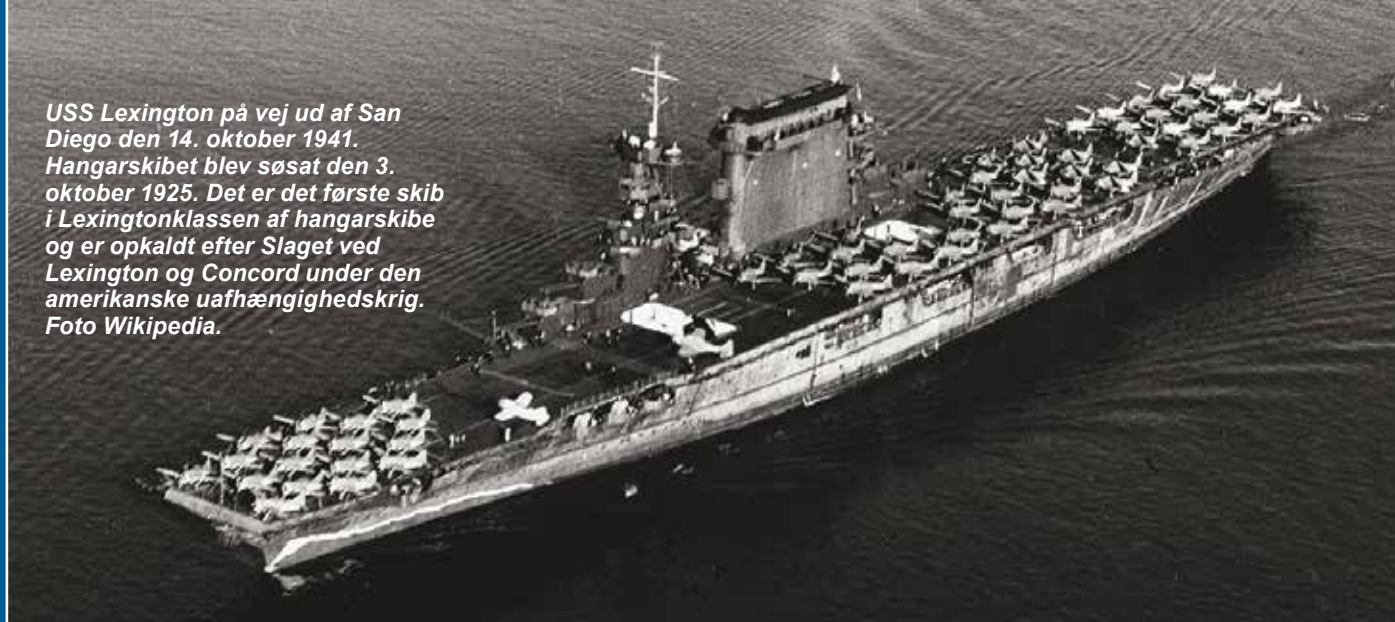
Tryk
Rosendahls A/S
6715 Esbjerg N

CHAKOTEN
ISSN 0901-4799

**Du kan læse mødeprogrammet
for Dansk Militaria Forening
på Chakotens hjemmeside
www.chakoten.dk**

USS Lexington på vej ud af San Diego den 14. oktober 1941. Hangarskibet blev søsat den 3. oktober 1925. Det er det første skib i Lexingtonklassen af hangarskibe og er opkaldt efter Slaget ved Lexington og Concord under den amerikanske uafhængighedskrig. Foto Wikipedia.

Hangarskibet USS Lexington er fundet

Klokken var 11.13 den 8. maj 1942, da besætningsmedlemmer på det amerikanske hangarskib Lexington fik øje på 54 japanske jagerfly med retning mod skibet. Efter en hård kamp sank hangarskibet, der havde kælenavnet Lady Lex.

Slaget i Korallhavet, der var historiens første slag mellem hangarskibe, havde været i gang siden den 4. maj ud for den australske østkyst, men slaget denne dag skulle få voldsomme konsekvenser.

USS Lexington blev ramt af flere torpedoer og bomber i kamp mod japanske krigsskibe, og flere end 200 af de amerikanske besætningsmedlemmer mistede livet. Hovedparten af besætningen, over 2000 mand, blev reddet af andre amerikanske flådefartøjer, før hangarskibet forsvandt i dybet.

I marts blev vraket af hangarskibet Lexington fundet. Det oplyser den amerikanske stillehavsflåde ifølge BBC.

Paul Allen havde sammensat et hold dykkere, som fandt vraket af USS Lexington, som sank i Korallhavet under Anden Verdenskrig.

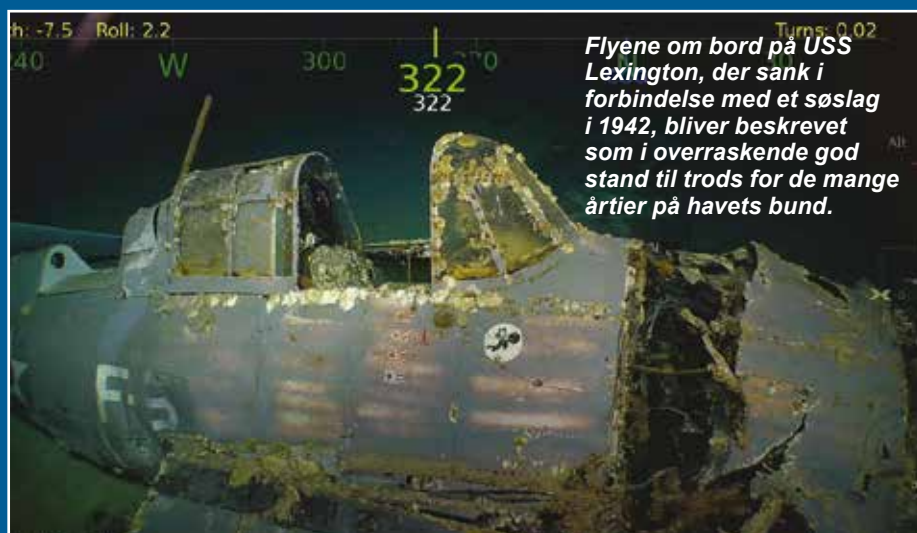
Hangarskibet er fundet cirka 800 kilometer ud for Australiens østkyst på omkring tre kilometers dybde. Det var et eftersøgningshold anført af millionæren Paul Allen, medstifter af Microsoft, der fandt vraket. Eftersøgningsholdet har offentliggjort fotografier og videoer af vraket sammen med flere fly, der også ligger på havbunden.

På optagelserne ser vraket ifølge BBC ud til at være velbevaret.

”Selv om Lexington blev tabt i slaget om Korallhavet, så lammede hendes mænds tapre indsats det japanske imperiums hangarskibe Shokaku og Zuikaku så voldsomt, at de var ude af stand til at deltage i Midway, hvor scenen for en allieret sejr blev sat,” skriver U.S. Pacific Command i et tweet.

Den japanske flåde led store tab i søslaget om Midway, der fandt sted i begyndelsen af juni 1942 i cirka 2000 kilometers afstand fra Hawaii. Mens USA mistede et enkelt hangarskib, 98 fly og godt 300 mand, mistede Japan fire hangarskibe, næsten 250 kampfly og over 3000 mand ved Midway. Dermed var den japanske flådeovervægt i Stillehavet sat over styr, og slaget kom derfor til at markere et vendepunkt i krigen i Stillehavet.

Den amerikanske flåde anser skibet for at være en krigsgrav, skriver BBC.

Flyene om bord på USS Lexington, der sank i forbindelse med et søslag i 1942, bliver beskrevet som i overraskende god stand til trods for de mange årtier på havets bund.